

25ste vergadering

Dinsdag 17 maart 2009

Aanvang 09.30 uur

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 74 leden, te weten:

Asscher, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Biermans, Van Bijsterveld, De Boer, Böhler, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Van Driel, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Engels, Essers, Franken, Goyert, De Graaf, Haubrich-Gooskens, Hendriks, Hermans, Hillen, Ten Hoeve, Hofstra, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Klein Breteler, Kneppers-Heijnert, Koffeman, Kox, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Leunissen, Van der Linden, Linthorst, Meindertma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Rehwinkel, Reuten, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Strik, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Vliegthart, De Vries, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld, Willems en Yildirim,

en de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, de heer Timmermans, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, en de heer Heemskerk, staatssecretaris van Economische Zaken.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat er geen berichten van verhindering zijn ingekomen.

De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

De **voorzitter**: Op verzoek van de fractie van de SP heb ik de heer Smaling aangewezen tot lid van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschapsbeleid in plaats van de heer Vliegthart.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Regels inzake de volledige liberalisering van de postmarkt en de garantie van de universele postdienstverlening (Postwet 20..) (30536).**

De **voorzitter**: Ik heet de staatssecretaris van Economische Zaken van harte welkom.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Asscher** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Ondanks het getreuzel van het kabinet en enkele fracties in deze Kamer zou de aanhef van dit wetsvoorstel een liberaal zoals ik met warme gevoelens moeten vervullen. Daarvoor moet dan wel aan enkele voorwaarden worden voldaan, omdat er anders eerder sprake is van een dilemma dan van een opkomend gevoel van waardering voor dit wetsvoorstel.

Laten wij eens kijken naar het kader van dit wetsvoorstel. Wij mogen wel constateren dat het qua chronologie geheel verkeerd is behandeld door het kabinet. Er lag immers op tijd een wetsvoorstel dat al was aangenomen door de Tweede Kamer. Ook daar waren mijn geestverwanten oorspronkelijk blij met de liberale kant van dit voorstel die verder ging dan alleen de korte samenvatting van de titel. Mijn geestverwanten aan de overkant van het Binnenhof werden echter onaangenaam verrast door de derde nota van wijziging die ertoe leidde dat in een wet een bepaling is opgenomen dat de staatssecretaris kan ingrijpen in de arbeidsvoorwaarden van deze sector, en niet omdat er regelingen waren getroffen die ver boven de code-Tabaksblat uitgingen, nee juist om regelingen te kunnen treffen aan de onderkant van het salarisgebouw. Uiteindelijk heeft dat onze fractie in de Tweede Kamer doen besluiten om tegen dit wetsvoorstel te stemmen. Men zou wellicht kunnen constateren dat de VVD-fractie in deze Kamer voor een dilemma staat: consequent meegaan met de overkant van het Binnenhof of de liberalisering toch de doorslag laten geven. Wel, mevrouw de voorzitter, onze fractie zal hierin zoals gebruikelijk haar eigen afweging maken.

Ik had het over de chronologie en daarin wil ik mede betrekken het uiterst ongelukkige feit dat dit kabinet de behandeling in de eerste Kamer zo lang heeft opgehouden dat de feitelijke liberalisering nu plaatsvindt op een

Asscher

conjunctureel ongelukkig moment. Immers, het opheffen van een monopolie gaat altijd met saneringen gepaard, met reorganisaties die het gevolg zijn van een te lang en ten onrechte genoten protectie die uit den boze is voor de consument en het bedrijfsleven. Ik wil niet voorbijgaan aan de positieve effecten die de veel te hoge prijs voor de post tot 50 gram heeft gehad zowel op de beloningsstructuur van de postmedewerkers van TNT als op het bedrijfsresultaat van TNT. Maar zoals bij elk monopolie is dat wel het gevolg van de veel te hoge prijs die het monopolie in rekening brengt.

Hadden wij het in dit huis kortgeleden nog over de Warmtewet en hoe schandelijk het was dat circa 280.000 huishoudens misschien enkele tientjes per jaar te veel hebben betaald voor stadsverwarming, nu hebben wij het over miljoenen burgers en het gehele bedrijfsleven die naar schatting wel 200 mln. per jaar te veel betaald hebben. Het uitstel heeft tot gevolg dat de reorganisaties nu vallen in een snel verslechterende conjuncturele situatie die het veel moeilijker maakt om mensen te herplaatsen binnen of buiten de onderneming TNT. Naar wij uit de pers vernomen hebben, is er bij TNT een nieuwe cao in de maak waarbij TNT een werkgelegenheidsgarantie schijnt af te geven. Dat is een positieve ontwikkeling. Het is ernstig dat dit gepaard zou gaan met een daling van de salarissen en het is dan ook logisch dat wij vele honderden emails hebben ontvangen van de werknemers van TNT Post en vooral van de postbestellers.

Voorts heeft TNT er voortdurend bij de regering en deze Kamer op aangedrongen om de liberalisering uit te stellen. Sterker nog, ook de voorzitter van de raad van bestuur is bij de commissie EZ geweest om dit wetsvoorstel zo lang mogelijk tegen te houden vooral wijzend op het gebrek aan level playing field. Ondertussen heeft een en ander al geleid tot een geheel nieuw distributiekanaal van TNT Netwerk VSP. Dit is gericht op lagere tarieven en lagere beloningen voor de medewerkers.

Maar allereerst terug naar de procedure van de staatssecretaris. Natuurlijk had hij niet behoren te verzoeken om de behandeling in de Eerste Kamer aan te houden. Hij had het wetsvoorstel moeten laten behandelen en dan de invoering kunnen opschorten totdat aan de voorwaarden die hij gesteld had en de Kamer eventueel zou stellen voldaan was. Dat was een correcte manier van handelen geweest. Het ware te prefereren geweest dat ook sommige collega's in de commissie EZ van dat staatsrechtelijke inzicht hadden getuigd.

Dat de staatssecretaris zelf wel heeft gemerkt dat zijn mededelingen in de pers dat de liberalisering plaats vinden per 1 april aanstaande in het kader van het bovenstaande ongelukkig waren, blijkt ook wel uit zijn brief aan de Kamer d.d. 20 februari jongstleden waarin hij bij herhaling meldt: "mits dit wetsvoorstel door uw Kamer wordt aangenomen."

Tot zover, mevrouw de voorzitter, het ongelukkige begin van de behandeling van dit wetsvoorstel. Laten wij eens kijken naar de inhoud en daarna naar de uitvoeringsbeschikkingen.

De voorwaarden die gesteld zijn aan de liberalisering waren er in grote lijnen slechts twee: een level playing field in Europa en sociaal aanvaardbare arbeidsvoorwaarden voor de postbezorgers bij de nieuwe postvervoerbedrijven. Allereerst de onverkwikkelijke gang van zaken in Duitsland dat er alles aan gedaan heeft en nog steeds aan doet om de liberalisering zo lang mogelijk tegen te

houden en de Deutsche Post te beschermen. Het algemeen verbindend verklaren van een hoog minimum-uurloon was wel het sterkste staaltje van protectie. Wat vindt de staatssecretaris er eigenlijk van dat de Duitse regering in cassatie is gegaan tegen het onrechtmatig verklaren van de algemeenverbindendverklaring zoals die door de Duitse rechtbank en het Duitse hof is uitgesproken?

Wat vindt de staatssecretaris ervan dat de Duitse regering een wetswijziging overweegt om de algemeenverbindendverklaring alsnog mogelijk te maken? Is dit niet geheel in strijd met zo niet de letter, dan toch zeker wel de geest van een interne open markt binnen de EU, ook voor de postmarkt? Weet de staatssecretaris ook welke doelstellingen worden nagestreefd door die regering om de concurrentie op de postmarkt zo veel mogelijk tegen te gaan? Ook wat betreft de btw-vrijstelling zijn er nog verschillen in behandeling van de Deutsche Post en de concurrenten. Verwacht de staatssecretaris dat de Bundesrat de regeling zoals die ook in Nederland geldt, vervoegd zal invoeren?

In het Verenigd Koninkrijk doet zich een bijzondere situatie voor: alleen Royal Mail is vrijgesteld van btw de concurrenten niet. De Britse regering wacht op een uitspraak van het Europese Hof van Justitie hierover. Wat ik wel zeer opvallend vond, is dat enerzijds in het rapport-Hooper bekend wordt gemaakt dat Royal Mail wel een zeer inefficiënte organisatie is en dat anderzijds TNT bekend maakte wel een aandeel te willen nemen in die organisatie. Hier blijkt wel heel duidelijk dat een organisatie in handen van de overheid die ook nog een monopolie heeft alleen leidt tot inefficiënt opereren. Alleen de vrije markt kan efficiency bevorderen, dat is nu eenmaal de tucht van de markt. Alleen een monopolie kan inefficiënt blijven opereren. Geen wonder dat TNT in die organisatie wil stappen, er valt nog veel te verbeteren.

Dat is iets waar ik hier nogmaals wel op wil wijzen. Er is veel kritiek op de vrije markt en deze tijd wordt door sommigen ter linkerzijde wel geschetst als op zijn best het einde van de vrije markt en de privatisering en op zijn slechtst het failliet van het kapitalisme. Wel, mevrouw de voorzitter, de situatie in Engeland met Royal Mail is een mooi voorbeeld hoe het niet moet. Een monopolie in staatshanden dat een uiterst inefficiënte organisatie ten gevolge heeft. Of zoals Gerrit Zalm enkele dagen geleden in de NRC zei: "Als je Albert Heijn nationaliseert, weet je zeker dat de melk niet meer op tijd geleverd wordt."

Mijns inziens is dit nu juist de tijd waarin wij de vrije markt gepaard aan maatschappelijk verantwoord ondernemen beter kunnen combineren. Daarbij zou sprake moeten zijn van een herbezinning op verantwoordelijk handelen, niet alleen in het bedrijfsleven maar ook in tal van andere maatschappelijke organisaties of, zeer actueel, de woningbouwcorporaties. Dit geldt echter ook voor de overheid. Het is duidelijk dat als geld de belangrijkste stimulans is voor mensen om hun werk te doen er soms ook onaanvaardbaar grote risico's worden genomen. Er is een nieuw elan nodig dat een beroep doet op de ethische kant van het ondernemen in al zijn opzichten en het verwerpen van het nemen van onaanvaardbare risico's of het afwentelen van die risico's op derden.

En dan kom ik aan het tweede onderwerp, namelijk dat van de arbeidsvoorwaarden. De staatssecretaris heeft

Asscher

het zelfs over de wens tot fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en daar heeft hij gelijk in, tenzij hij heeft bedoeld te zeggen dat de OVO, de overeenkomst van opdracht, niet fatsoenlijk zou zijn. De OVO wordt door velen geaccepteerd en in vrije wil afgesloten. Zij wordt in tal van vormen gebruikt.

De vraag bij de postbezorgers was eigenlijk alleen of er niet zulke hoge eisen werden gesteld aan de productie dat van een fatsoenlijk inkomen geen sprake kon zijn. Het stukloon heeft natuurlijk dat risico. Maar laten wij die vraag nu niet meteen bij de nieuwe postbedrijven leggen, want inmiddels heeft TNT een heel netwerk opgericht dat op dezelfde leest geschoeid is. Het is mij bekend dat mensen die daar werken heel moeilijk aan het minimumloon voor vergelijkbaar werk konden komen. Wat dat betreft, zijn wij nu een stap verder: er komt een cao die in de komende 3,5 jaar toegroeit naar gewone arbeidsovereenkomsten in plaats van OVO's op basis van normale beloningen. Mijn vraag aan de staatssecretaris is onder welke voorwaarden er bij een OVO géén sprake is van een arbeidsovereenkomst volgens het BW.

Door de liberalisering komen er andere organisaties die efficiënt kunnen werken op basis van nieuwe arbeidsovereenkomsten. Het is vooral de onderkant van het loongebouw dat nu beschermd zal worden door die toekomstige cao. Mijn fractie vindt het veel te ver gaan dat de staatssecretaris de gemaakte afspraken in de cao wil ondersteunen met wettelijke maatregelen. De werknemers, vertegenwoordigd door de bonden, en de werkgevers zijn mans genoeg om er samen uit te komen en het is niet juist dat de overheid in kan grijpen met een stok achter de deur. Dat is liberalisering van de verkeerde soort. Dat is nu precies de reden waarom mijn collega's aan de overkant van het Binnenhof uiteindelijk besloten hebben, tegen dit wetsvoorstel te stemmen. Mijn fractie betreurt het dan ook dat de staatssecretaris deze weg op is gegaan. Hij zegt dat het kabinet maatregelen zal nemen om de beoogde zorgvuldigheid te bereiken ten aanzien van aanvaardbare arbeidsvoorwaarden in de postsector en dat nog wel op verzoek van de bonden. Wij betreuren het dat het kabinet op deze manier de mogelijkheid geschapen heeft in te grijpen in de arbeidsovereenkomsten zoals die tussen gelijkwaardige partijen worden afgesloten. Vervolgens kan hij eenzijdig daarin veranderingen aanbrengen. Voor ons ligt hier een probleem: is de staatssecretaris bereid met de grootst mogelijke terughoudendheid om te gaan met artikel 8 en de mogelijkheid in te grijpen in de arbeidsvoorwaarden? Kan hij nu al aangeven wanneer en onder welke omstandigheden hij overweegt in te grijpen? Hier ligt voor ons een belangrijk punt om dit wetsvoorstel eventueel toch te kunnen steunen.

De heer **Schouw** (D66): Dit is een belangrijk punt. De staatssecretaris zegt dat hij die stok achter deur echt nodig heeft. Uw fractie kan blijkbaar alleen met het wetsvoorstel instemmen als die stok niet gebruikt wordt.

De heer **Asscher** (VVD): Dat is een niet geheel juiste interpretatie van mijn woorden, mijnheer Schouw. Ik wil weten onder welke voorwaarden de staatssecretaris overweegt om in te grijpen. Ik plaats hierbij de kanttekening dat ik vind dat de bonden en werkgevers evenwichtige en gelijkwaardige partijen zijn, waardoor deze mogelijkheid niet nodig en, sterker nog, ongewenst is.

De heer **Schouw** (D66): Dan kan ik niet anders dan concluderen dat u het principe van de stok achter de deur accepteert.

De heer **Asscher** (VVD): Integendeel, ik accepteer niet het principe van een stok achter de deur waarbij de overheid van mening is dat zij moet ingrijpen in de collectieve arbeidsovereenkomst tussen gelijkwaardige partijen. Ik vraag de staatssecretaris onder welke voorwaarden hij wel van plan is om in te grijpen. Indien hij van mening is dat hij hierbij voldoende terughoudendheid kan betrachten, dan kunnen wij verdergaan met de liberalisering van de postmarkt.

Mevrouw de voorzitter. Ik dank de heer Schouw dat hij mij deze gelegenheid heeft geboden om dit nog eens uit te leggen.

Onze fractie heeft ook verder inhoudelijk nog een reeks vragen en opmerkingen over dit voorstel, waarvan wij ons inmiddels afvragen of het wel geschreven is met een echte open markt en volledige mededinging als doelstellingen. Het riekt nog steeds naar bescherming van de universele postdienstverlener, in deze dus TNT Post, en gebrek aan controle op de concurrentie. Het derde deel van mijn betoog zal dan ook geheel gaan over de controle en de bevordering van de concurrentie.

In de eerste plaats de positie van de NMa versus de OPTA. Wij vinden dat de staatssecretaris hier wel heel makkelijk overheen loopt in zijn verschillende reacties. Is de staatssecretaris met de VVD-fractie van mening dat een zo belangrijk en ingewikkeld onderwerp als de postmarkt eigenlijk een sectorspecifieke toezichthouder nodig heeft? Is het niet zo dat door een deel van de problematiek voor te leggen aan de NMa, deze opnieuw de kennis zal moeten vergaren die al bij de OPTA aanwezig is? Ook al is mij inmiddels gebleken is dat er bij de NMa over dit onderwerp nu al veel kennis aanwezig is, toch meen ik dat het onderbrengen van de controle op de concurrentie beter geheel zou kunnen worden ondergebracht bij de toezichthouder die toch al kennis heeft vergaard in verband met de opdrachten die deze wet beoogt te geven aan de OPTA. Een duidelijk onderscheid is bijvoorbeeld in de ex-ante benadering van de OPTA versus de ex-post benadering van de NMa. Een sectorspecifieke toezichthouder kan acteren als hij vindt dat de markt zich in de verkeerde richting begeeft. De NMa kan pas acteren als dat onomstotelijk vaststaat, maar dan kan het kalf natuurlijk al verdrongen zijn. De NMa accepteert zo bijvoorbeeld dat Netwerk VSP aanloopverliezen maakt die door haar moeder TNT Post worden genomen en zou pas in actie komen als die verliezen "te groot" zouden worden. De OPTA had zeer waarschijnlijk al op voorhand onderzoek gedaan naar aanloopverliezen van Netwerk VSP, omdat TNT Post een meer dan dominante marktpartij is met een monopolie. Is de staatssecretaris bereid, te bevorderen dat de NMa ook ex ante onderzoek doet naar de situatie op de postmarkt?

De NMa stelt zich de vraag of er "marktwerking" is. De OPTA stelt zich de vraag of "de markt werkt". De vraag van de NMa wordt al positief beantwoord als er überhaupt concurrentie is, waarna zij de zaak rustig kan laten liggen. Het antwoord op de insteek van de OPTA is een stuk complexer. Waar ik mij vooral zorgen over maak, is de snelheid waarmee de NMa kan reageren.

Met de cao-postverspreiders in gedachten is een pleidooi voor een sterke toezichthouder relevanter dan

Asscher

ooit. De gemiddelde opbrengst van de nieuwe post-bedrijven zal immers moeten stijgen om de cao te kunnen bekostigen. Nu zou dat normaal geen probleem zijn omdat de nieuwe postbedrijven na volledige liberalisering immers het dure marktsegment van de concessiepost kunnen betreden. De tarieven in dit segment liggen 30% tot 70% hoger dan in de segmenten van wat nu de vrije sector is. Als TNT Post via zijn dochter Netwerk VSP de prijzen aan zijn concurrenten kan blijven dicteren en de neerwaartse spiraal niet ten einde komt, wordt dit natuurlijk wel een erg lastige, zo niet onmogelijke opgave. Reden temeer de bevoegdheden van toezichthouders op postmarkt nog meer onder de loep te nemen. Is de staatssecretaris van plan, hier verder kritisch naar te kijken?

Het wetsvoorstel houdt zich wel uitgebreid bezig met het zogenaamde pricecapsysteem, maar dit betreft de maximale tarieven. Ik maak mij bezorgd om de onzichtbare minimale tarieven. Immers indien de universele postdienstverlener via zijn netwerken parallelle diensten aanbiedt tegen voordelige voorwaarden kan zij de concurrentie zo scherp maken dat de nieuwe aanbieders uit de markt gedrukt worden. Als de NMa dan even traag blijft optreden als nu het geval is, dan houden de nieuwe aanbieders op te bestaan, ook al worden zij later in het gelijk gesteld.

Dit is wel een zwart-witvoorstelling van zaken, maar dit geldt evenzeer voor het in mindere of meerdere mate beperken van de concurrentie door onderbieding waardoor de nieuwe aanbieders Sandd en SELEKTMAIL onvoldoende rendement kunnen maken om te groeien en de nieuwe cao's te betalen. Onze fractie maakt zich eerder zorgen over de concurrentie van onzichtbare lage tarieven dan over het ingewikkelde pricecapsysteem. De nieuwe tarieven worden vooralsnog toch vast gesteld op die van de huidige tarieven.

Een ander technisch punt waarin ik de mening van de staatssecretaris niet deel is die van de toerekenings-systematiek. De OPTA vraagt deze systematiek niet alleen te laten baseren op kosten maar ook op de opbrengsten. Zonder inzicht in deze laatste categorie kunnen bijvoorbeeld geen gefundeerde uitspraken worden gedaan over het behaalde rendement op de omzet of over de vraag of de universele dienstverlening al dan niet nettokosten oplevert. In de ontwerpregeling ontbreekt een voorziening die duidelijk maakt op welke wijze kosten en opbrengsten bepaald moeten worden. De staatssecretaris neemt deze wens van de OPTA niet over omdat hij deze niet in overeenstemming vindt met het uitgangspunt van de wet. Hoe verhoudt deze stelling zich tot het aangenomen amendement-Van Vroonhoven-Kok/Crone over artikel 21?

Deze wet voorziet in toezicht achteraf in plaats van vooraf. Is de staatssecretaris niet met de VVD van mening dat juist bij de opstelling van de administratieve organisatie de OPTA vooraf haar goedkeuring zou moeten kunnen geven? Immers, indien de toerekenings-systematiek achteraf onvoldoende duidelijk blijkt te zijn, kan deze nauwelijks meer helder gemaakt worden. De universele postdienstverlener kan daardoor kosten en opbrengsten versluieren waardoor de facto het toezicht achteraf bemoeilijkt wordt, zo niet onmogelijk. Ook hier denk ik juist weer aan de versluierende mogelijkheden van aanbiddingen waardoor een economisch minimum-tarief omzeild wordt of niet duidelijk is. Alleen het feit dat de accountant jaarlijks een verklaring geeft over de wijze

van inrichting en toepassing van het kostentoerekening systeem is onvoldoende om dat systeem ook transparantie te geven.

Overigens terzijde: bij de conceptregeling van de staatssecretaris houdende regels betreffende de universele postdienst wordt begonnen met een beperkt aantal begripsbepalingen. Hieraan zou mijns inziens moeten worden toegevoegd het "college", zijnde de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit. Immers er zijn in Nederland op bestuurlijk gebied vele colleges aan het werk en het begrip "college" wordt in de conceptregeling bij voortdurend gebruikt zonder de OPTA specifiek te noemen.

Dan heb ik ook nog een vraag over het gebrek aan sancties: zo wijst het college er bijvoorbeeld op dat de universele dienstverlener niet mag overgaan tot nieuwe tarieven indien het college deze niet heeft goedgekeurd. Wat zijn de sancties indien de universele dienstverlener dat wel doet? Tot slot nog een vraag over de financiering van de OPTA. Deze stelt zelf dat het college met de huidige bemensing en het huidige budget uit de voeten kan. Is de staatssecretaris bereid om middelen ter beschikking te stellen indien blijkt dat de werklast van de OPTA zodanig toeneemt dat er meerdere fte's moeten worden aangesteld met een daarbij horend budget?

Mevrouw de Voorzitter. Deze liberalisering van de postmarkt is een belangrijke zaak. Dit is een van de laatste bolwerken van een monopolie en het is goed dat dit monopolie wordt opgeruimd. Maar echte liberalisering moet gepaard gaan met een oog op concurrentiebevordering. Deze staatssecretaris heeft vooral gehad op het level playing field in het buitenland en daarmee het monopolie in het binnenland zo lang mogelijk willen beschermen. Deze staatssecretaris heeft te lang en te intensief gekeken naar de arbeidsvoorwaarden en wil te veel laten controleren door de overheid en te weinig overlaten aan het maatschappelijk veld waarin gelijkwaardige spelers opereren, namelijk de bonden en de werkgevers. Die hebben geen stok achter de deur nodig. Maar vooral, mevrouw de voorzitter, verdient de liberalisering van de postmarkt een inzet die de echte concurrentie maximaal bevordert en het onmogelijk maakt dat de universele dienstverlener niet volledig transparant is. Mijn conclusie is dan ook dat de liberalisering van de postmarkt een betere, meer heldere en transparante wetgeving verdiend had.

Wij zien de beantwoording van onze vragen met gemengde gevoelens tegemoet.

□

De heer **Elzinga** (SP): Mevrouw de voorzitter. Met uw welnemen wil ik graag de postbodes op de tribune van harte welkom heten. Zij hebben alle reden om dit debat bij te wonen. Als het aan de regering ligt, wordt de postmarkt vrij, maar de postbodes worden vogelvrij.

De pas tussen TNT en de vakbonden overeengekomen cao – een enorme aanslag op de arbeidsvoorwaarden – is immers een rechtstreeks uitvloeielsel van de liberalisering van de postmarkt. Ik kom er straks uitgebreider op terug. Ruim een jaar geleden, bij de eerste verjaardag van dit vierde kabinet-Balkenende, schreef Wouter Bos in zijn rol van PvdA-leider, een stuk onder de titel: "Er is echt wat veranderd". Hij bedoelde het regeringsbeleid. Een van de kantelingen die hij zag betrof en ik citeer: "de ontideologisering van marktwerking en privatisering (...)

Elzinga

De ideologische stellingname dat meer markt altijd goed is voor consument en burger wordt door de feiten gelogenstraft." Het zou fijn zijn als de staatssecretaris deze opmerking van zijn partijleider ter harte nam bij de postmarkt.

De historische verkiezingsoverwinning van de SP het jaar ervoor leek ertoe bij te dragen dat het neoliberale marktdenken enige wind uit de zeilen werd genomen. Hoewel CDA en PvdA uiteindelijk voor elkaar kozen met de ChristenUnie als derde partner, kon men de SP-kiezers niet zonder meer negeren. Het huidige regeerakkoord reflecteert daarom meer dan de drie voorgaande kabinetten-Balkenende elementen van het gedachtegoed van de SP. Hoewel het niet is zoals VVD-leider Rutte het zag: dat het kabinet wordt gegijzeld door de PvdA die aan de leiband loopt van de FNV. En dat de FNV op haar beurt weer achter de SP aan loopt. Dit is vanzelfsprekend een simplistisch en weinig waarheidsgetrouw beeld. Was het in dit geval maar waar, zou ik bijna zeggen!

Wat zeker wel waar is, is de conclusie die hoogleraar economie Lans Bovenberg eveneens een jaar geleden trok: "De bevolking is hervormingsmoe en de markt heeft een slechte naam - mede dankzij de excessen rond de topsalarissen." Hij kon toen nog niet weten dat er later nog veel meer excessen aan het licht zouden komen en het hele financieel-economische systeem bijna op instorten zou komen te staan, dat in bepaalde markten een sterke roep om herregulering opgeld zou doen en dat marktleders van voorheen zouden worden genationaliseerd. De grote vraag is echter of het beleid door dit vierde kabinet-Balkenende nu inmiddels echt over een andere boeg is gegooid of blijft het bij retoriek in het coalitieakkoord en is alleen het discours op Financiën veranderd? Daar gaat het vandaag eigenlijk over.

Toen de SP in 1994 voor het eerst de Tweede Kamer binnenkwam, moest de partij een strijd tegen de bierkaai voeren. Het neoliberalisme, al werd het nog nauwelijks zo genoemd, vierde hoogtij; alles moest geliberaliseerd, geprivatiseerd en gedereguleerd worden. De markt was immers heilig verklaard. Om binnen de historie van de postmarkt te blijven: het was onder Paars I dat KPN, de in de jaren tachtig reeds verzelfstandigde PTT, geprivatiseerd werd. Daar was toen nauwelijks weerstand tegen. Toenmalig VVD-leider Bolkestein kenschetste die tijd als volgt: "Iedereen is tegenwoordig liberaal, behalve de SP van Jan Marijnissen." Vervolgens werd tijdens Paars II, toen Wouter Bos als staatssecretaris het vak mocht leren, concurrentie toegelaten op een deel van de postmarkt. Inmiddels is Bos partijleider van de PvdA en in deze veranderende tijden heeft hij aangegeven dat hij vindt dat marktwerking in elk geval maatwerk moet zijn en is hij afgestapt van het idee dat de markt altijd goed is.

Er zijn natuurlijk nog wel wat hogepriesters van de vrije markt te vinden, ideologische verdedigers van het neoliberalisme, bijvoorbeeld de JOVD, de VVD-jongeren, die onlangs bij hun 60-jarig bestaan beweerden dat de kredietcrisis te danken was aan te weinig vrije markt. Maar zij zijn, na wat wel de val van het Amerikaans kapitalisme is genoemd, tegenwoordig een minderheid. Ook de JOVD-ouderen. De VVD-fractie in deze Kamer, zo begrijp ik uit het betoog van senator Asscher, schaart zich bij deze minderheid. Een betoog zoals wij zojuist hebben gehoord, wordt langzamerhand zeldzaam. Hoewel ik ook begrijp dat de heer Asscher vindt dat de liberalisering op een verkeerd moment komt. Hij kan, als hij dat wil, het moment beïnvloeden, door het stemge-

drag van de VVD-fractie aan de overkant van het Binnenhof te volgen.

De heer **Asscher** (VVD): Ik ben heel blij met de oproep van de heer Elzinga dat wij onze geachte collega's aan de overkant van het Binnenhof moeten volgen. Ik wil echter nog even terug naar de liberalisering van de postmarkt. Stel dat wij daartoe overgaan, wat zou dat betekenen? Tegen de tijd dat de liberalisering door Europa wordt doorgevoerd – eind volgend jaar – zullen de nieuwe postbedrijven waarschijnlijk niet meer bestaan. Als dat de liberalisering is die de heer Elzinga voorstaat, dan ben ik het daar helemaal niet mee eens.

De heer **Elzinga** (SP): Ik kom hier straks uitgebreider op terug. Als u en ik van mening zijn, overigens op verschillende gronden, dat liberalisering geen goed idee is, dan kunnen wij daar "nee" tegen zeggen.

De heer **Asscher** (VVD): U hebt gehoord dat ik kritisch ben over dit wetsvoorstel. U bent daar ook kritisch over, maar op andere gronden dan ik. Ik zeg niet a priori dat wij dit wetsvoorstel van harte zullen of moeten steunen, maar wij moeten heel goed de belangen van de consument en het bedrijfsleven in het oog houden. Wij moeten die belangen zorgvuldig afwegen tegen de belangen van de markt en de werknemers van TNT, maar ook de werknemers bij de andere postbedrijven.

De heer **Elzinga** (SP): Dat ben ik vanzelfsprekend geheel met u eens. In mijn betoog zal ik duidelijk maken dat zowel de consumenten, de werknemers als het bedrijf er uiteindelijk niet mee gediend zijn.

Ook in het liberale voorland Amerika zelf vind je heus nog wel iemand die beweert: de huidige crisis "is a government problem, not a market problem", maar zo iemand wordt tegenwoordig zelfs door de Financial Times weggezet als "hardcore Republican hold-out". De algemene opinie, zelfs in de USA, is dat er een nieuw tijdperk is aangebroken. Ik citeer nogmaals de Financial Times: "The Obama era (...) will be built on (...) the evident and acknowledged failure of 'market fundamentalism' (...) The consensus view is that, as Alan Greenspan, former Fed chairman, confessed in his influential congressional testimony in October, there was a 'flaw' in the model." Dat zouden onze Nederlandse besluitvormers in de oren moeten knopen. Hoewel ik ook niet wil beweren dat marktwerking altijd verkeerd is, moet ieder geval afzonderlijk op zijn eigen merites beoordeeld worden.

In het geval van de postwet moeten wij goed bedenken dat nutsvoorzieningen niet voor niets zijn uitgevonden. De postmarkt is indertijd gestandaardiseerd en onder overheidscontrole gebracht omdat zij oorspronkelijk niet slaagde te voorzien in wat wij nu een universele postdienst noemen. Helaas is een dergelijke taakopvatting van de overheid de afgelopen 30 jaar in een kwade reuk komen te staan. Maar nu de markt in de financiële sector jammerlijk blijkt te falen, wordt intussen weer verwacht dat de overheid probeert te redden wat er te redden valt. Dat is liberalisme in de praktijk: de overheid mag de verliezen opvangen, terwijl de winsten steeds worden geprivatiseerd.

Je zou denken dat er bij de Nederlandse bewindslieden in het licht van de huidige wereldwijde systeemcrisis toch ook een lampje zou zijn gaan branden; een lampje

Elzinga

dat aangeeft dat het misschien toch niet zo'n heel erg goed idee is om sectoren met een nutsfunctie nog verder uit te verkopen aan de markt.

Elders lijkt het besef dat een universele postdienst een dienst is van algemeen nut en dus de moeite van het beschermen waard, wel meer door te dringen. Om te beginnen zijn er in veel andere EU-landen überhaupt nog geen serieus gevorderde plannen om de postmarkt te liberaliseren. In België, waar er wel plannen in die richting zijn, wordt de oppositie tegen dat voornemen steeds groter. De postbodes hebben er op voorhand uit protest het werk reeds drie dagen neergelegd. In Engeland, waar de markt juridisch al is geliberaliseerd, is Royal Mail nog voor 100% in overheidshanden. Nu Labourminister van Handel Peter Mandelson de gedeeltelijke privatisering van Royal Mail probeert door te drukken, hebben inmiddels meer dan 140 parlementariërs, afkomstig uit zijn eigen partij, zich tegen die plannen gekeerd. Overigens is de belangrijkste kandidaat om een aandeel in Royal Mail te kopen volgens de staatssecretaris het eertijds "onze" TNT. Ik kreeg de indruk dat hij dat toe zou juichen. Klopt dat?

Er zijn enkele voorbeelden van landen waar de postmarkt is geliberaliseerd voordat het ideologische tij begon te keren. Die voorbeelden dragen een waarschuwing in zich, want er is daar zeker geen sprake van succes alom. Ik noem het voorbeeld van Zweden, waar de postmarkt volledig is geliberaliseerd en het voormalig staatsbedrijf geprivatiseerd. Het maakt nu echter wel verlies, terwijl het eerder winstgevend was. Bijkantoren zijn gesloten en banen verdwenen. De winst voor consumenten is uitgebleven, de postzegels zijn duurder dan elders in Europa. Ik vraag de staatssecretaris of Zweden ons voorland is. Een weldenkend mens zou zeggen: er is genoeg reden voor een pas op de plaats en misschien zelfs om te zoeken naar coalities om de Europese Postrichtlijn ter discussie te stellen, maar niets van dat al. Nederland lijkt in plaats daarvan weer eens hard op weg om opnieuw een van de braafste jongetjes van de Europese klas te worden en de richtlijn lang voor de EU-deadline door te voeren. Of om met de Volkskrant van afgelopen zaterdag oud-hoogleraar Van der Zwan aan te halen: om weer eens "kampioen in een kampioenschap met één deelnemer" te worden, waarmee hij bedoelt dat Nederland bij liberalisering graag vooroploopt, terwijl de rest van Europa liever helemaal niet volgt. Dit gold voor de energiesector en dit zal nu bij de postmarkt weer gelden.

Toch ontstond er bij de regering en de Eerste Kamer twijfel, na een snel traject door de Tweede Kamer. De opening van de Nederlandse postmarkt is niet voor niets al verschillende malen uitgesteld. De voor "onze kampioen" TNT belangrijkste markten, de Duitse en de Engelse postmarkt, boden en bieden nog een verre van gelijk speelveld, mede omdat deze en andere Europese landen niet zo hard stonden te trappelen om de Postrichtlijn de facto in te voeren. Intussen zijn de nieuwkomers die onze markt penetreren vooral een positie aan het verwerven door ondermaatse arbeidsvoorwaarden te bieden. Dit signalerende, wilde de staatssecretaris niet tot liberalisering overgaan voordat het gelijke speelveld, met name in Duitsland, een stap dichterbij was gekomen en voordat er tussen oude en nieuwe werkgevers en werknemers een overeenkomst zou liggen die concurrentie op arbeidsvoorwaarden moest tegengaan.

Inmiddels zijn wij zover gevorderd dat wij in deze Kamer over de Postwet spreken, kennelijk omdat het kabinet, deze staatssecretaris, inmiddels van mening lijkt te zijn dat aan de genoemde randvoorwaarden is voldaan. Dan wordt het van belang om zorgvuldig de voorwaarden en de gevolgen van de liberalisering van de postmarkt langs te lopen. Wij zullen moeten bezien of er één Europese markt komt, of er in het Verenigd Koninkrijk en in Duitsland sprake is, dan wel op korte termijn zal zijn, van een gelijk speelveld en hoe het staat met de arbeidsvoorwaarden en de concurrentie in Nederland.

Ik ga er daarbij van uit dat liberalisering geen doel op zich is. Ik hoop toch dat ik ten minste mag aannemen dat de staatssecretaris het met zijn partijleider eens is dat de markt het niet altijd beter doet en dat het mantra van liberalisering en privatisering her en der is doorgeschooten. Dit betekent dat liberalisering een middel moet zijn voor andere doelen. Ik zou het bijzonder op prijs stellen indien de staatssecretaris nog eens kort zou willen opnoemen wat nu eigenlijk de beoogde doelen van deze wet zijn en hoe die middels deze wet behaald zouden moeten worden. Als het beoogde doel voornamelijk efficiencywinst is, is de weg die nu wordt ingeslagen niet de juiste. De vakbonden en de fractie van mijn partij aan de andere kant van het Binnenhof hebben er al vaak op gewezen dat het bezorgen van dezelfde afnemende voorraad brievenpost niet efficiënter wordt als er in dezelfde straat drie of vier postbodes actief zijn. Eén postbode is dan echt veel doelmatiger. De ervaringen in Zweden duiden ook niet echt op meer efficiëntie. De winst en de werkgelegenheid zijn gedaald, de prijzen voor de consument verhoogd. Wellicht dat de inkomens van de topmanagers daar nu wel meer marktconform zijn, een ander woord voor excessief, maar ik geloof niet dat dit tegen de nadelen opweegt. Graag de visie van de staatssecretaris op waar de eventuele efficiencywinst vandaan zou moeten komen.

Is het volgens de staatssecretaris nu inderdaad zo dat wij in Europa, in het Verenigd Koninkrijk en in Duitsland voorop, daadwerkelijk een gelijk speelveld kennen? In het Verenigd Koninkrijk heeft TNT zich weten op te werken tot de belangrijkste concurrent van Royal Mail, kennelijk ondanks de beschermde positie van dat bedrijf. Is dat voldoende bewijs van een gelijk speelveld? Graag een reactie van de staatssecretaris.

In Duitsland is TNT een steeds belangrijker concurrent van Deutsche Post. Echter, de activiteiten van TNT in Duitsland zijn nog niet winstgevend. Is dat voor de staatssecretaris de belangrijkste reden om van het gelijke speelveld in Duitsland een van zijn belangrijkste voorwaarden voor het opengooien van de Nederlandse markt te maken? In elk geval wordt de schijn gewekt dat de dochter van Deutsche Post, Select Mail, pas in Nederland om de lucratieve brievenmarkt mag meedingen, als omgekeerd TNT in Duitsland zijn graantjes mee mag pikken.

Als het om marktopening gaat, is de staatssecretaris, in overeenstemming met zijn positie als minister van Handel in het buitenland, kennelijk bereid het spel hard te spelen. Dat is als het gaat om de verdediging van de arbeidsvoorwaarden helaas een heel ander verhaal. In Nederland wordt de suggestie gewekt dat met de invoering van de Postrichtlijn een verslechtering van de arbeidsvoorwaarden op de koop toe moet worden genomen. Waar de Nederlandse overheid nog enkele

Elzinga

jaren postbezorging door middel van een OVO, overeenkomst van opdracht, tegen een beloning onder het wettelijk minimumloon wil toestaan en een verlaging van de lonen van postbezorgers in vaste dienst zelfs lijkt toe te juichen, wordt er door de Duitse regering intussen hard gewerkt aan een wetswijziging om de cao tussen Deutsche Post en de bonden, die sectorbrede fatsoenlijke minimumarbeidsvoorwaarden moet garanderen, alsnog algemeen verbindend te kunnen verklaren. Wat vindt de staatssecretaris van deze Duitse actie?

Hoe beoordeelt de staatssecretaris de hoogte van het minimumloon, € 9,80 per uur, dat de Duitse regering voor de sector wil laten gelden? Lees ik in zijn brief van 20 februari jongstleden werkelijk goed dat hij het feit dat TNT een hoger beroep heeft gewonnen om dit minimumloon niet te hoeven betalen positief beoordeelt? Hoe strookt dat met zijn kennelijke standpunt dat hij concurrentie op arbeidsvoorwaarden niet wenselijk acht? Of mogen wij alleen hier niet concurreren op arbeidsvoorwaarden en in het buitenland wel? Het is duidelijk dat TNT het Duitse minimumloon te hoog acht, aangezien het bedrijf hiertegen al twee keer heeft geprocedeerd, helaas met succes. Dit weerhoudt TNT-topman Peter Bakker er intussen niet van om hard uit te halen naar zijn concurrenten Sandd en SELEKT-MAIL omdat zij met hun stukloon het minimumloon in Nederland ondermijnen. Dat klopt natuurlijk, maar dit is toch echt een pot-verwijt-de-ketelverhaal, want Bakker doet intussen met TNT-dochteronderneming Netwerk VSP net zo hard mee aan die praktijken. Ik mag toch hopelijk aannemen dat de staatssecretaris met mij van mening is dat TNT en topman Peter Bakker een hele berg boter op het hoofd hebben? Graag een reactie.

Ik hoor ook graag een reactie op het volgende: wat geldt voor de staatssecretaris als een acceptabele minimumbeloning voor Nederlandse postbodes? Waarom wil hij pas eventueel na 3,5 jaar afdwingen dat elke postbezorger een arbeidsovereenkomst krijgt en daarmee recht heeft op minimale arbeidsbescherming? Is hij bereid om binnen het kabinet te bevorderen en bij de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te bepleiten, dat de wet op het minimumloon zo wordt aangepast dat iedereen die met een overeenkomst van opdracht werkt, recht heeft op ten minste het minimumloon?

De staatssecretaris schrijft in zijn brief van 20 februari jongstleden aan de Eerste Kamer over zijn afweging ten aanzien van de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden in Nederland. Hij noemt de cao tussen de nieuwe postbedrijven en bonden van 12 november jongstleden een belangrijke constructieve stap. Hij vergeet echter gevoeglijk te melden dat de ABVAKABO, de belangrijkste vertegenwoordiger van postbodes, geen handtekening onder deze cao heeft gezet. Vervolgens memoreert hij de brief die de vakbonden ons op 17 december zonden, waarin zij aangeven dat zij niet verwachten dat verder uitstel iets zal opleveren voor de postbezorgers van de nieuwe bedrijven. Daarbij verzuimt de staatssecretaris te vermelden dat FNV Bondgenoten, de belangrijkste vertegenwoordiger van deze groep, nooit a priori voorstander is geweest van liberalisering van de postmarkt, vanwege het al eerder genoemde argument dat drie postbodes in één wijk niet efficiënter zijn dan een die dezelfde post rondbrengt, dat het niet verwonderlijk is dat de drie samen ongeveer net zo veel verdienen als eerst die ene en dat de gevolgen van de

liberalisering van de postmarkt voor de werknemers in de optiek van FNV Bondgenoten niet in verhouding staan tot de veronderstelde voordelen.

De staatssecretaris schrijft ons verder over de stok achter de deur waar de vakbonden om hebben gevraagd en hoe hij mogelijkheden ziet om zo'n stok te creëren. Kan hij hier toezeggen dat de AMvB die deze stok moet vormen, zal worden voorgehangen? Ik mag aannemen dat Tweede en Eerste Kamer hier te zijner tijd graag hun licht over laten schijnen. Hierbij wekt zijn brief echter ook een bepaalde suggestie, namelijk dat de bonden door deze stok achter de deur ineens enthousiast voorstander van liberalisering zouden zijn geworden. Echter, op het moment dat de staatssecretaris deze brief schreef, kregen wij in de Eerste Kamer van ABVAKABO een schrijven waarin omstandig uiteen wordt gezet waarom ABVAKABO juist geen voorstander was en is van liberalisering van de postmarkt. Intussen zouden wij volgens de staatssecretaris een cao en een aanvullende wettelijke stok achter de deur moeten interpreteren als zou er een bodem in de arbeidsvoorwaarden wordt gelegd die een race to the bottom zal voorkomen.

De heer **Doek** (CDA): Voorzitter. Misschien heeft de heer Elzinga brieven van ABVAKABO die ik niet heb. Dat zou ik vervelend vinden. Spreekt hij over de brief van 19 februari jongstleden die gestuurd is door FNV Bondgenoten en ondertekend is door zowel het CNV als door FNV Bondgenoten, ik dacht mevrouw Snoey, waarin zij instemmen met het resultaat dat er op het ogenblik ligt? Hij verwacht deze brief wellicht met een brief van 19 januari van ABVAKABO, waarin die dat nog niet van plan was. Ik begrijp de stelling van de heer Elzinga niet dat ABVAKABO nu tegen zou zijn.

De heer **Elzinga** (SP): Ik spreek over een brief van 19 februari, zeg ik uit mijn hoofd, die inderdaad van ABVAKABO afkomstig is en niet van de andere onderhandelars. Ik overhandig de heer Doek straks graag deze brief om te kijken of hij dezelfde brief heeft ontvangen.

De heer **Doek** (CDA): Dit is een brief van FNV Bondgenoten, ondertekend door CNV Publieke Zaak, ABVAKABO, FNV mevrouw Snoey, BVPP en CNV BedrijvenBond. Dit is volgens mij de brief waarnaar ook de staatssecretaris verwijst.

De heer **Schouw** (D66): Mevrouw de voorzitter. Ik heb de meest recente brief, die was van gisteren, 16 maart 2009. Ik kan niet anders dan de heer Elzinga gelijk geven, want daar staat ABVAKABO niet onder. Wellicht kan de griffie de brief van ABVAKABO opragen, want het lijkt mij een relevant detail dat die vakorganisatie zich in elk geval niet kan vinden in het onderhandelingsakkoord.

De heer **Elzinga** (SP): Dank u wel, dit lijkt mij een goede suggestie. Ik sluit mij er graag bij aan.

Ik vervolg mijn betoog. Zoals ik heb gezegd heeft ABVAKABO ons geschreven geen voorstander te zijn van liberalisering van de postmarkt. Intussen heeft ABVAKABO wel een akkoord gesloten met TNT, maar dat was onzes inziens met de rug tegen de muur en dat is een direct gevolg van deze liberalisering van de postmarkt. Daarover heb ik in het begin van mijn betoog gesproken.

Elzinga

Wij zouden deze cao en aanvullende wettelijke stok achter de deur moeten interpreteren als zou er een race to the bottom worden voorkomen. Dan gaat de staatssecretaris eraan voorbij dat die race nu al plaatsvindt! Kent de staatssecretaris de nieuwe cao bij TNT dan niet? Het enige dat is bereikt, is dat de bodem uiteindelijk niet ver onder, maar op het wettelijk minimumloon zal liggen, behalve voor 20% van de werknemers die nog op een OVO mag blijven werken. Vandaar dat ik mijn vraag aan de staatssecretaris herhaal: vindt hij het Nederlandse minimumloon een redelijke beloning voor de Nederlandse postbode?

Ik vind het een grote schande dat dit de uitkomst moet zijn van een cao, al moge het voor de postbezorgers bij de nieuwe bedrijven een verbetering zijn. Het is een nog veel grotere schande dat het wettelijk minimumloon voor sommige harde werkers blijkbaar niet door de wetgever wordt gehandhaafd. Wat is dit voor een uitruil waarbij 4300 fte voortaan normaal recht krijgt op een minimumloon ten koste van 26.000 werknemers bij TNT die tot 15% van hun salaris mogen inleveren? Dat zou vanzelfsprekend moeten zijn. Wij hebben hier de taak om fatsoenlijk werk te beschermen. Dat mogen de postbodes hier van ons verwachten, dat mogen de honderden postbodes die ons geschreven hebben van ons verwachten en dat mogen wat mij betreft alle postbodes in Nederland van ons verwachten! Voor hen betekent 15% minder inkomen in voorkomende gevallen verplicht verhuizen of een streep door de opleiding van hun kinderen. Ik reken dan ook op mijn medesenenatoren om deze liberalisering op deze gronden tegen te houden. Ik roep de staatssecretaris op om bij zijn Europese collega's het teruggedraaien van de Postrichtlijn te bepleiten. Beter alsnog ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

□

Mevrouw **Sylvester** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Vandaag behandelen wij plenair de liberalisering van de postmarkt. Het laatste stukje van een proces dat werd ingezet onder het kabinet-Lubbers II, op grond van de uitkomsten van het rapport van de commissie-Steenbergen uit 1985. Dat rapport bepleitte de privatisering van het staatsbedrijf PTT, het huidige TNT Post. De privatisering was een noodzakelijke voorwaarde voor de liberalisering van de markt. Als deze wet door de Eerste Kamer wordt aangenomen, verliest TNT het laatste deel van haar private monopolie over de bezorging van poststukken tot vijftig gram. Een historisch moment, omdat post in Nederland vanaf 1799 een monopolie van de nationale overheid is geweest. Post moest inkomsten opleveren voor de schatkist en dit gold ook voor de telegraaf en de telefoon vanaf 1915 die in dezelfde overheidsdienst, het Staatsbedrijf der PTT, waren ondergebracht. In 1989 werd dit staatsbedrijf verzelfstandigd en omgezet in een naamloze vennootschap. Post en Telecom werden in afzonderlijke dochtervennootschappen geplaatst.

Bij de post heeft de door Europa afgedwongen liberalisering langer op zich laten wachten. De datum voor volledige liberalisering is nu door Europa gesteld op 1 januari 2011. Immers, in februari 2008 hebben de Raad van Ministers en het Europees Parlement Richtlijn 2008/6/EG aangenomen, waarin is vastgelegd dat per 31 december 2010 alle lidstaten hun nationale postmarkt vrij moeten geven. Dat is dertien jaar later Telecom. Post

is minder bepaald door technologische ontwikkelingen, het monopolie is beter te handhaven en post is daarbij ook relatief arbeidsintensief. Op dat laatste aspect, het arbeidsintensieve karakter van post, ga ik nader in.

Daar waar TNT Post haar private monopolie verliest en het laatste deel van de markt wordt vrijgemaakt, ontstaat er ruimte voor nieuwe toetreders. Sandd en SELEKTMAIL zijn eerder genoemd, de laatste is een dochter van de Deutsche Post, maar het kunnen ook tal van andere bedrijven zijn. De postbezorgers van deze nieuwe bedrijven hebben geen arbeidsovereenkomst en worden betaald op basis van stukloon. In de praktijk leidt dat voor mijn fractie tot ongewenste situaties. Ik citeer: "Op een grijze decemberavond levert een bestelauto van postbedrijf Sandd dertig zware plastic kisten vol zware enveloppen af bij de ingang van het flatgebouw van Sally Mens in het Utrechtse Kanaleneiland Zuid. (...) 30 kisten waarvan de inhoud binnen een dag moet zijn rondgebracht. En dat alles voor ongeveer € 5 per uur, waarbij de postbode voor zijn eigen fiets of auto, werkruimte, sociale lasten en pensioen mag zorgen. Het postbedrijf heeft de bezorgers zelfs niet verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid. Alle kosten zijn afgeschoven op de werknemer in zijn rol van vrije contractant," aldus Maarten Huygen in het NRC Handelsblad.

Dit laatste is bepalend geweest voor de wijze waarop mijn fractie het wetsvoorstel tot nog toe heeft behandeld. Mijn fractie is geen voorstander van een private monopolist. Met de liberalisering krijgt de afnemer meer keuzemogelijkheden en worden in de zakelijke markt – zojuist is het wordt "consumenten" gevallen, maar volgens mij gaat het hier over de zakelijke markt – lagere prijzen verwacht voor postdiensten voor goede doelen, verenigingen en het mkb. De private monopoliepositie van TNT verdwijnt. Ik hoop in mijn betoog tot nog toe te hebben duidelijk gemaakt dat die beslissing tot privatiseren en daarmee liberaliseren al jaren geleden onder het kabinet-Lubbers II is genomen. De PvdA staat achter het opheffen van de private monopoliepositie van TNT.

Een race to the bottom in de arbeidsvoorwaarden, zoals hierboven is geschetst, als gevolg van de liberalisering moet coûte que coûte worden voorkomen. De liberalisering dient zorgvuldig te gebeuren. Dit betekent dat een tweetal zaken moet worden geregeld.

Ten eerste. De Overeenkomsten van Opdracht (OVO's) moeten in beginsel worden afgeschaft en in de gevallen waarin zij nog zijn toegestaan, moet het minimumloon inclusief vakantiegeld worden gegarandeerd.

Ten tweede. In de gehele sector dienen fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden te worden gewaarborgd. Wij moeten hiervan verzekerd zijn en dit dient de AMvB te garanderen. De werknemers in de postsector, of het nu gaat om postbezorgers of om postbodes – dat loopt in de discussie tot nu toe door elkaar – dienen niet onnodig aan risico's bloot te staan.

Ik zal nu nader ingaan op deze twee aspecten. Dit wetsvoorstel ligt nu bijna een jaar voor behandeling in de Eerste Kamer. Het standpunt van de staatssecretaris, dat er geen liberalisering dient plaats te vinden zonder dat de arbeidsvoorwaarden adequaat en effectief zijn geregeld heeft de steun van mijn fractie. De marktopening is een aantal keren uitgesteld. Dit getuigt van lef en onder die druk is er in de afgelopen periode veel bereikt. Op het gebied van de arbeidsvoorwaarden liggen voorstellen die door de bonden worden gesteund. Tevens is het kabinet bezig om een AMvB op te stellen,

Sylvester

zodat er een stok achter de deur is, mocht het op het gebied van de arbeidsvoorwaarden toch niet goed gaan in de toekomst.

Ik ga in op de arbeidsvoorwaarden. De bonden en de postbedrijven hebben afgesproken dat minstens 80% van de postverspreiders van de nieuwe bedrijven binnen 3,5 jaar na de opening van de postmarkt een arbeidsovereenkomst moet hebben. Gebeurt dat niet, dan heeft de regering de mogelijkheid om het bedrijf te dwingen een arbeidsovereenkomst voor alle postverspreiders, dus 100%, af te sluiten. Mijn fractie wenst meer duidelijkheid over dit percentage. Zolang niet is verzekerd dat 80% betrekking heeft op het aantal daadwerkelijke contracten met postverspreiders, bestaat het risico van symboolwetgeving. Kan de regering bevestigen dat hiervan geen sprake is?

Voorts heb ik de indruk gekregen op grond van de brief die de staatssecretaris naar de Eerste Kamer zond op 20 februari jongstleden, dat er wel een cao ligt maar dat het ingroeimodel nog moet worden opgesteld. Kan de regering aangeven hoe de groei naar arbeidsovereenkomsten in de postsector gaat verlopen? Mijn vraag is dus of er heldere stappen per jaar worden afgesproken en of er afspraken worden gemaakt over de percentages arbeidsovereenkomsten per jaar. Zijn deze percentages van het ingroeimodel straks tevens terug te vinden in de AMvB? Mijn fractie acht dit van serieus belang, omdat het ingroeimodel stappen dient te bevatten op weg naar de afschaffing van de Overeenkomsten van Opdracht. Monitort de regering per jaar de vorderingen in het proces van het afschaffen, of pas na 3,5 jaar? Grijpt de regering na een jaar in als het betreffende percentage voor dat jaar niet is bereikt, of pas na 3,5 jaar? Graag de reacties van de regering op deze vragen.

Over de mogelijkheid die de regering wenst om in te kunnen grijpen, heeft mijn fractie moeten constateren dat artikel 8 van de wet een goede basis biedt voor tijdelijke maatregelen. De erbij behorende algemene maatregel van bestuur waarmee de postbedrijven verplicht worden om met alle postbezorgers een arbeidsovereenkomst af te sluiten, moet echter nog definitief worden opgesteld. Is deze binnenkort gereed? Immers, de wetgevingsprocedure dient te worden doorlopen en consultatie van betrokken bedrijven en bonden moet nog plaatsvinden. Als partijen niet concreet een ingroeimodel afspreken, wordt er dan een nadere concretisering in de AMvB opgenomen? Graag een reactie van de regering op dit punt.

De AMvB is van belang om uiteindelijk een race to the bottom op het gebied van de arbeidsvoorwaarden te kunnen voorkomen. Ik hoor graag een duidelijke reactie. Slaat de regering de AMvB en is er met de AMvB geen ontsnappen mogelijk? Hoe voorkomt de regering dat postbedrijven in de toekomst alleen studenten en gepensioneerden gaan inzetten voor een aantal uurtjes per week om de werkzaamheden te verrichten? Immers, zo kan de arbeid goedkoper worden verricht.

TNT heeft in de media gesteld dat een niet waterdichte cao kan betekenen dat er 15.000 banen op de tocht komen te staan. Immers, na de liberalisering kan het bedrijf er ook voor kiezen om toch te gaan concurreren op arbeidsvoorwaarden, zoals dat elders in de sector ook gebeurt. Deze situatie ontstaat alleen als de AMvB niet waterdicht is. Is de regering zich bewust van dit risico? Is de regering met mijn fractie van mening dat in de

postmarkt reguliere arbeidsvoorwaarden moeten blijven gelden?

Ten slotte geef ik op dit onderwerp een casus. Denkt u even met mij mee. De markt is geliberaliseerd en wij zijn 3,5 jaar verder. Van de uitvoering van het ingroeimodel is niets terecht gekomen en van 80% arbeidsvoorwaarden evenmin. De afspraak is dan dat de regering ingrijpt en de sector tot 100% arbeidsvoorwaarden dwingt. Hoe gaat de regering dat afdwingen? De bonden kunnen naar de rechter stappen, maar wat kan de regering concreet doen? Zou het niet zo moeten zijn dat de regering niet na 3,5 jaar, maar eerder ingrijpt? Graag een concrete reactie op de hier bovengestelde vragen.

Ik stel de regering nog een aantal vragen over de universele dienstverlening, het level playing field in Europa en de verdere procedure. Ik begin met de universele dienstverlening.

De uitwerking van de universele dienstverlening moet worden vastgelegd in een ministeriële regeling. Op dit moment is deze uitwerking nog niet geheel bekend. Voor welke periode wordt TNT Post aangewezen als uitvoerder van de opgedragen postdienst? Hoe vindt in de toekomst evaluatie van de universele postdienst plaats? Gaat de regering eventuele tekorten afdekken, mocht de postdienst verliesgevend blijken? Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid tot het geven van een aanwijzing indien er met TNT Post problemen ontstaan over de universele dienstverlening. Kan TNT Post een eventuele aanwijzing van de regering negeren? Kortom, kan de regering garanderen dat de post in de toekomst blijvend wordt bezorgd? Immers, na de liberalisering zal TNT de universele dienstverlening niet meer moeten uitoefenen, het wordt het bedrijf opgedragen. TNT Post is een gewoon bedrijf geworden, net als de andere bedrijven en zal daartoe een zakelijke afweging maken.

Ik vervolg met het level playing field. Collega's hebben daarover eerder vragen gesteld en ik sluit mij daar graag bij aan.

De heer **Elzinga** (SP): Ik begrijp dat mevrouw Sylvester klaar is met het verhaal over de arbeidsvoorwaarden.

Mevrouw **Sylvester** (PvdA): Dat ben ik al enige tijd. Ik ben overgestapt op het onderwerp universele dienstverlening, maar ik luister graag naar de vraag van de geachte afgevaardigde.

De heer **Elzinga** (SP): Ik dacht dat mevrouw Sylvester er misschien nog op terug zou komen. Zij wil terecht dat de postbezorgers een arbeidsovereenkomst krijgen om op die manier een race to the bottom te voorkomen, maar de wettelijke bottom wordt dan het wettelijk minimumloon. Terecht zullen alle werknemers op dat niveau beschermd moeten worden. Ziet de PvdA-fractie dat concurrentie binnen deze sector nog steeds op arbeidsvoorwaarden plaats zal vinden en dat the race to the bottom, maar dan het minimumloon, nog steeds zal plaatsvinden. Vindt zij – 15% voor de TNT-werknemers fatsoenlijk?

Mevrouw **Sylvester** (PvdA): Dank voor deze vraag. Ik vraag om te beginnen of de heer Elzinga zich bewust is van de ontwikkelingen in de wereld en in onze omgeving. Er wordt steeds meer gemaild en er zijn sorteermachines gekomen. De wereld in de post is in beweging. Ik vind dat ieder fatsoenlijk bedrijf zich daarvan dient te

Sylvester

vergewissen en dient te borgen dat de arbeidsvoorwaarden voor de werknemers op een adequate manier worden geregeld. Waar de heer Elzinga en ik van mening verschillen, is dat ik vind dat die wereld verandert en dat TNT derhalve maatregelen moet nemen. Dat betekent in dit geval een cao afsluiten met 15% minder salaris, om het totale werkgelegenheidsplaatje van TNT in stand te houden.

Ik ga even in op zijn tweede vraag. De heer Elzinga sprak ook over postbezorgers en postbodes. Ik ben blij dat hij dit onderscheid nu maakt, want in zijn eerdere inbreng heb ik dat onderscheid niet gehoord. Ik ben van mening dat wij in Nederland ordentelijke arbeidsvoorwaarden hebben, als het gaat om postbodes. De heer Elzinga gaf zojuist zelf aan dat TNT genoodzaakt is om in deze tijd, vanwege veranderingen, daarin aanpassingen aan te brengen, nogmaals, gewoon voor het behoud van de gehele werkgelegenheid van het bedrijf.

Mijn tweede opmerking gaat over de postbezorgers. Ik heb het dan over de onderkant van de markt. Mijn fractie is van mening dat je ook daar de zaken ordentelijk dient te regelen. Ik stel mij voor dat de heer Elzinga dat met mij eens is. Ik noemde zojuist het voorbeeld van Sally Mens. Dat zijn schandalige toestanden die mijn fractie niet wenst. Wij moeten ervoor zorgen dat de OVO's uit de markt verdwijnen. Dat is mijn stelling.

De **voorzitter**: De heer Elzinga, kort graag en daarna mevrouw Sylvester ook heel kort.

De heer **Elzinga** (SP): Ik ben het natuurlijk met mevrouw Sylvester eens dat wij het voor de OVO-postbezorgers goed moeten regelen. De wetgever heeft daarin primair een taak om dat fatsoenlijk op te lossen.

Mevrouw **Sylvester** (PvdA): Dat is niet een taak van de wetgever, dat dienen de bonden en de bedrijven samen overeen te komen en de regering dient een ordentelijke stok achter de deur te hebben, zodat de regering kan ingrijpen, als zij er niet uit komen. Ik vind het geen taak voor de regering om te zorgen dat er fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden liggen. Dat is in eerste instantie aan de bonden en aan de sector.

Mevrouw de voorzitter. Ik vervolg mijn betoog ook vanwege de tijd.

De heer **Elzinga** (SP): Ik had nog een vraag. Ik vind het een taak van de wetgever om minimumarbeidsvoorwaarden, zoals in de wet staan, te handhaven. Maar los daarvan, begrijp ik dat mevrouw Sylvester gezien de veranderde marktomstandigheden het ordentelijk regelen vindt als TNT een cao-afspraken maakt van min 15% voor de postbodes.

Mevrouw **Sylvester** (PvdA): De heer Elzinga heeft mij horen zeggen dat ik vind dat een beetje bedrijf dat de omgeving monitort het lef moet hebben om in te grijpen om de totale werkgelegenheid van het bedrijf te handhaven. Het kan niet zo zijn dat een ondernemer ziet dat er veranderingen zijn in de markt, geen aanpassingen doet en zich vervolgens op termijn geconfronteerd ziet met het massale ontslag dat er dan moet plaatsvinden.

Ik vervolg mijn betoog. Ik denk dat wij hier nog wel op terugkomen in de nadere discussie, want ik voel wel dat er hier een verschil van mening ligt.

Voor welke periode wordt TNT aangewezen als uitvoerder van de opgedragen dienst? Hoe vindt in de toekomst evaluatie plaats van de universele postdienst? Gaat de regering tekorten afdekken? Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid tot het geven van een aanwijzing indien er met TNT Post problemen ontstaan over de universele dienstverlening. Kan TNT Post deze aanwijzing negeren? Kortom, kan de regering garanderen – dat was mijn vraag op dit punt – dat de post in de toekomst blijvend wordt bezorgd?

Ik stap over op het level playing field. Europa heeft besloten de postmarkt op 1 januari 2011 te openen. Duitsland en het Verenigd Koninkrijk zijn op papier al geopend, maar in de praktijk beschermt de overheid deze markten. Er lopen rechtszaken.

Ook in hoger beroep heeft de Berlijnse bestuursrechter op 18 december 2008 geoordeeld dat de Duitse regering niet de bevoegdheid heeft om een cao algemeen verbindend te verklaren voor die werknemers voor wie al een andere cao geldt. Het hoge minimumloon van € 10 is daarmee onwettig. Het kan nog steeds met terugwerkende kracht van toepassing worden als in cassatie wordt verloren. De cassatieprocedure is aangekondigd, maar nog niet gestart. Een uitspraak wordt begin 2010 verwacht.

De definitieve uitspraak van het Europese Hof van Justitie inzake de btw-heffing op postdiensten moet nog komen. In het Verenigd Koninkrijk zal pas na de uitspraak van het Hof duidelijkheid worden of de btw-vrijstelling verleden tijd is. Het wetsontwerp in Duitsland dat een eind zou moeten maken aan de concurrentie-belemmerende btw-vrijstelling van Deutsche Post is inhoudelijk niet waterdicht. Alle zogenaamde openbare tarieven worden vrijgesteld van btw-heffing. Deze formulering geeft Deutsche Post de ruimte om de btw-plicht te omzeilen door alleen met dat soort tarieven te werken.

Ten slotte. Meer duidelijkheid over de toekomst van het huidige systeem van toegang, access, in het Verenigd Koninkrijk zal pas in voorjaar van 2010 ontstaan.

Kortom, van een level playing field in Europa is nog geen sprake, zo merkt mijn fractie. Of denkt de regering daar anders over? Wat kan de regering richting Europa doen om ervoor te zorgen dat er ten aanzien van het ontstaan van het level playing field voortgang wordt geboekt? Welke aanwijzingen heeft de regering dat in deze situatie van economische crisis de implementatie van de Postrichtlijn en daarmee de liberalisering van de postmarkt in landen als Frankrijk, België, en Oostenrijk nu serieus ter hand worden genomen? Is met de collega's hierover overleg gevoerd en wat is de uitkomst?

Ik wil nog kort stilstaan bij de inwerkingtreding van de wet op 1 april aanstaande. Artikel 88 van de wettekst stelt dat de wet in werking treedt op een bij Koninklijk Besluit te bepalen tijdstip. Het Koninklijk Besluit dient aan beide Kamers nog vier weken te worden voorgehangen. Kan de regering schetsen hoe de verdere planning eruitziet? Kan de datum van 1 april überhaupt wel worden gehaald, gelet op de normale procedure die dient te worden doorlopen? Graag ontvangen wij op dit punt duidelijkheid.

Met de liberalisering van de postmarkt verliest TNT het laatste deel van het private monopolie op de bezorging van poststukken tot 50 gram en dat is toe te juichen. Dit proces dient echter wel heel zorgvuldig te

Sylvester

worden afgerond. Met name de arbeidsvoorwaarden dienen adequaat, sluitend en effectief te worden geregeld. Mijn fractie is van mening dat er in het afgelopen jaar veel is bereikt. Er is zo veel bereikt, dat de bonden de nu voorliggende voorstellen steunen. Ik heb in mijn betoog aangegeven dat mijn fractie van mening is dat het ingroeimodel moet uitharden en dat de algemene maatregel van bestuur verankerd dient te worden. Dit geldt ook voor een sluitende definitie van de 80%. De meest prangende vragen hebben daar betrekking op.

Graag ontvangen wij van de regering duidelijke antwoorden op de door mij gestelde vragen.

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Ik voer het woord namens de fracties van de SGP en de Christen-Unie.

Vorige week heeft er een unieke gebeurtenis plaatsgevonden. Voor een belangrijke groep universele dienstverleners, de postbodes en postbezorgers van TNT, is in overleg met de bonden een loonsverlaging overeengekomen van 15%. Overigens moeten de ledenraadplegingen hierover nog plaatsvinden. Let wel: deze loonsverlaging heeft volgens TNT en de bonden niets van doen met de recessie. De ingreep is volgens beide noodzakelijk omdat de postmarkt structureel krimpt en nieuwe concurrenten de markt betreden. Voor tienduizenden werknemers wordt de koopkracht aangetast, naar onze mening voor een belangrijk deel als gevolg van de voorliggende Postwet.

Dit is dan ook een belangrijk moment om alsnog af te wegen of het aannemen van de Postwet een verstandige stap is, mede gezien de zorgelijke economische omstandigheden. Het is de vraag of de overheid er goed aan doet om in die omstandigheden een liberaliseringslag af te maken. Naar onze mening is dit op zijn minst dubieus. Vandaar een tweetal algemene vragen aan de staatssecretaris.

Heeft de kredietcrisis en de daarop volgende economische crisis invloed op de ontwikkelingen op de internationale postmarkt, meer in het bijzonder in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk?

Is de staatssecretaris met ons van mening dat van een koopkrachtdaling voor 40.000 mensen op dit moment een negatief signaal uitgaat in verband met de economische recessie?

In ieder geval vinden de fracties van SGP en Christen-Unie het van belang om een paar zorgpunten langs te lopen, in de hoop dat de staatssecretaris onze zorgen kan wegnemen of verkleinen. Achtereenvolgens zal ik opmerkingen maken over het proces tot nu toe, de internationale problematiek, en de arbeidsvoorwaarden en de daarmee samenhangende werkgelegenheid op de postmarkt.

Allereerst geef ik een kort resumé. In 1989 is het postbedrijf van de toenmalige PTT verzelfstandigd in verband met de liberalisering van de markt in Europa. Nederland heeft de privatisering voortvarend aangepakt, zodat TNT vandaag het enige volledig geprivatiseerde Europese postbedrijf is. Dit bedrijf wordt beconcurrereerd op de zakelijke markt, hetgeen het bedrijf in vijf jaar tijd ongeveer 13% van het volume aan zakelijke post heeft gekost. De zakelijke postmarkt is van cruciaal belang, omdat de consumentenpost onder andere door de

opmars van e-mail en telefoonverkeer momenteel alleen maar verder wegzakt en nog slechts een gering deel van de totale postverwerking uitmaakt. De zakelijke post biedt echter wel de mogelijkheid om een goede service voor de consumentenpost te blijven leveren, zoals gevergd wordt van de universele dienstverlener, namelijk om de post zes dagen per week huis aan huis te bezorgen.

Door de nieuwe Postwet komt de concurrentiepositie van de universele postdienstverlener in de verdrukking, enerzijds internationaal gezien, in de verhouding met vooral Duitsland, en anderzijds op het terrein van de arbeidsvoorwaarden. Deze twee thema's waren tot nu toe reden om de Postwet nog niet te laten ingaan. Dat was naar de mening van de fracties van SGP en de ChristenUnie een verstandige beslissing van de staatssecretaris. Eerst wilde hij op deze twee onderdelen nader onderzoek verrichten. Dat is inmiddels gebeurd. De uitkomsten zijn bekend gemaakt door zijn brief van 20 februari jongstleden. Voor hem is de kous nu af, maar wij vinden dat aan dit breiwerk nog minimaal twee losse draden hangen.

De eerste losse draad betreft de internationale situatie. De situatie in Duitsland, met name op het vlak van de cao-regels, is door de staatssecretaris onderzocht. Terecht constateert hij dat de rechtszaak die TNT heeft aangespannen gewonnen is. Zoals bekend is de Duitse staat daartegen in beroep gegaan, maar ook in hoger beroep is gebleken dat de cao onrechtmatig is in relatie tot andere loonafspraken die al tot stand zijn gekomen, zoals de loonafpraak die TNT eerder is overeengekomen. Tegen de uitspraak in hoger beroep is de Duitse staat nu in cassatie gegaan. De uitkomst is dus allerminst zeker. Het valt op dat de staatssecretaris dit aspect in zijn brief wel noemt bij de internationale ontwikkelingen, terwijl vreemd genoeg het aspect van de cassatie achterwege blijft in zijn integrale afweging. Dat is naar onze mening vooral vreemd omdat de uitkomst dit jaar wellicht niet meer te verwachten is. Al zou de uitspraak echter pas in 2010 komen, dan is dat nog ruimschoots voor het moment dat deze liberalisering voorzien is, nu de Europese Raad van ministers er recentelijk mee heeft ingestemd om de Europese liberalisering uit te stellen tot 2011.

In zijn brief van 20 februari jongstleden stelt de staatssecretaris het volgende: "Aan de openstelling van de postmarkt zijn door dit kabinet twee heldere voorwaarden verbonden: een level playing field in Europa – in het bijzonder Duitsland – en sociaal aanvaardbare arbeidsvoorwaarden voor postbezorgers bij de nieuwe postvervoerbedrijven."

De staatssecretaris geeft in zijn brief zelfs drie onzekere factoren aan.

- a. De Duitse staat is in cassatie gegaan, en uitspraak volgt wellicht pas volgend jaar.
- b. De Duitse regering beziet tevens de mogelijkheden om de algemeenverbindendverklaring door aanpassing van de wet nog mogelijk te maken, maar het is niet duidelijk of dat doorgezet wordt en of het parlement dat vervolgens zal goedkeuren.
- c. Er is nog onduidelijkheid over de btw-problematiek en over de datum van eventuele inwerkingstelling op 1 januari 2010 dan wel 1 mei 2009.

Dit brengt ons tot de volgende vragen aan de staatssecretaris. Vindt de staatssecretaris dat ondanks al deze onzekerheden voldaan is aan zijn eerste voorwaarde, namelijk een level playing field in Europa? Welke

Van den Berg

toezegging kan hij doen om de fracties van ChristenUnie en SGP het vertrouwen te geven dat hij kan en zal ingrijpen als de uitkomst van de onzekerheden negatief uitvalt? Als hij in dat geval zal ingrijpen, op welke wijze zal hij dit dan doen?

De tweede losse draad in het geheel en een punt van zorg zijn de arbeidsvoorwaarden. De staatssecretaris vond in het verleden dat de positie van werknemers bij de nieuwkomers op de postmarkt onvoldoende gewaarborgd was. Door de fracties van ChristenUnie en SGP is deze positie zelfs sociaal onaanvaardbaar genoemd. Het werken met overeenkomsten van opdracht, de zogenaamde OVO's, waarbij men op stukloon wordt betaald, leidt er niet in alle gevallen toe dat een postbezorger die aan de gestelde normen voldoet ook daadwerkelijk het minimumloon inclusief vakantiegeld verdient. Dit is een reden voor het kabinet om de openstelling van de postmarkt niet zorgvuldig te vinden.

Inmiddels zijn er enkele stapjes gezet op dit terrein. Enkele postaanbieders hebben met een paar vakbonden een cao afgesloten. Daarin is weliswaar vooruitgang geboekt, maar deze is wel flinterdun: het uitgangspunt is dat 80% van de postbezorgers 3,5 jaar na de volledige opening van de postmarkt werkzaam zal zijn op basis van een arbeidsovereenkomst en dat het tempo door een ingroeimodel wordt bepaald. Het is verbazingwekkend dat een dergelijk lange termijn nodig is, gelet op het feit dat elk bedrijf in Nederland gehouden is om meteen volgens een cao te werken en het wettelijk geregeld is dat een arbeidsovereenkomst van kracht is zodra iemand tegen betaling van loon voor een ander persoonlijke werkzaamheden verricht, ongeacht of deze arbeidsovereenkomst is opgesteld, en de wet vermoedt dat er sprake is van een arbeidsovereenkomst indien iemand gedurende drie maanden wekelijks dan wel twintig uur per maand tegen betaling werkzaam is. Daarbij wordt in een algemene maatregel van bestuur ook nog eens een overgangstermijn geregeld. Het laatste, gevoegd bij het feit dat rekening gehouden moet worden met het traject dat de algemene maatregel van bestuur zal moeten doorlopen, betekent dat er pas na ruim vier jaren door de overheid kan worden ingegrepen. Daarmee is men de eerste periode van volledige marktwerking voorbij.

De fracties van SGP en ChristenUnie stellen in dit verband de volgende vragen. Vindt de staatssecretaris met onze fracties dat door inwerkingstelling van de Postwet de concurrentiepositie van de universele dienstverlener, die gehouden is naast de zakelijke post ook dagelijks de consumentenpost aan te nemen en te bezorgen, ernstig wordt aangetast?

Kan de staatssecretaris aangeven op welke wijze hij kan waarborgen dat de hoogwaardige dienstverlening van de dagelijkse postbezorging niet zal worden aangetast?

Vindt de staatssecretaris met ons dat het concurreren op arbeidsvoorwaarden in de huidige crisis ernstige gevolgen kan hebben voor de arbeidsmarktpositie van TNT-medewerkers?

In de brief van de staatssecretaris van 20 februari jongstleden loopt de staatssecretaris in de paragraaf "Integrale afweging" feitelijk vast in zijn eerste alinea. In de eerste zin stelt hij: "Door het kabinet zijn steeds twee voorwaarden gesteld om tot een zorgvuldige opening van de postmarkt te komen." Die zin wordt gevolgd door de volgende: "Ten aanzien van deze voorwaarden zijn

belangrijke vorderingen gemaakt." Waarvan akte, zou de reactie van onze fracties zijn. Voor de staatssecretaris is dit echter geen reden om voorlopig een punt te zetten. Hij komt tot de conclusie "dat aan de gewenste zorgvuldigheid met betrekking tot de volledige openstelling van de postmarkt is voldaan". Dit is een merkwaardige conclusie, gezien het feit dat aan beide eerdergenoemde voorwaarden naar onze mening nog niet is voldaan. Voor de fracties van ChristenUnie en SGP is dit reden om vraagtekens te zetten bij de invoering van de wet per 1 april aanstaande.

Soms verloopt een politiek proces zodanig dat het beslissende punt naadloos aansluit bij de maatschappelijke werkelijkheid. Dat geeft de politicus het gevoel dat hij of zij een duwtje kan geven in de goede richting. Een finaal debat is dan een waardige afsluiting van het gehele proces. In dit geval ontbreekt dat gevoel nog geheel. In het huidige tijdsgewricht, waarin de economische spanning oploopt en grote bedrijven naar warmte en beschutting zoeken, wordt door deze wet een belangrijke speler in de gure wind gezet, zowel internationaal als nationaal gezien. Uiteraard willen de fracties van de ChristenUnie en de SGP met respect spreken over de partners op Europees gebied en gunnen zij de ruimte aan nieuwkomers op de markt. Dat laat echter onverlet dat er vandaag een wissel wordt omgezet die binnen enkele weken gevolgen kan hebben voor een bedrijf met duizenden werknemers.

Voor de fracties van SGP en ChristenUnie is het van cruciaal belang op welke wijze de staatssecretaris op de door ons gestelde vragen zal antwoorden, alvorens zij tot een finale afweging kunnen komen.

□

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. Wij spreken vandaag over het laatste stukje liberalisering van de postmarkt. Op zichzelf is dit een logische stap, in het licht van een aantal dingen die eerder gedaan zijn, waaronder de verzelfstandiging van het postbedrijf. Het is ook een bijzondere omstandigheid dat het wetsvoorstel voortvloeit uit Europese regelgeving en dat onze collega's later vandaag het Europadebat zullen voeren.

Er zijn een aantal omstandigheden waaronder de besluitvorming vandaag plaatsvindt. In de eerste plaats zien wij de trend van de vermindering van het aantal poststukken als gevolg van het elektronisch verkeer. Het was op zichzelf merkwaardig om te merken dat de actie "Redt de postbode" vooral per e-mail werd gevoerd, zoals wij allemaal hebben kunnen merken. In de tweede plaats is het een uitermate bijzondere omstandigheid dat wij op dit ogenblik in een felle economische crisis zitten. Dat baart mensen financiële zorgen, maar zal ongetwijfeld ook consequenties hebben voor het postverkeer en het rendement voor bedrijven die op deze markt actief zijn. Afgelopen zondag zei de heer Bakker van TNT in Buitenhof dat het een uitermate ongelukkige samenloop van omstandigheden is dat op dit moment, bij zulk moeilijk economisch tij, de laatste liberalisering plaatsvindt. De vraag aan de staatssecretaris is dan ook of hij in het licht van deze bijzondere omstandigheden liberalisatie van de postmarkt op dit moment wel verantwoord acht. Graag hoor ik op dit punt de reactie van de staatssecretaris.

Een van de belangrijke voorwaarden voor de staatssecretaris om daadwerkelijk tot liberalisatie over te

Laurier

gaan – collega's van mij spraken hier al eerder over – is het internationaal gelijke speelveld. Wat is er op dit terrein in de afgelopen maanden gewijzigd? Wij zien dat de discussie over het minimumloon in Duitsland nog steeds loopt; de btw-kwestie is daar niet geregeld. Overigens moet mij wel van het hart dat de opmerking dat het wettelijk minimumloon als een bijzondere bescherming van de markt en daarmee als concurrentievervalsing opgevat kan worden, toch wel wat merkwaardig is. Misschien kan de staatssecretaris dit toelichten.

In ieder geval kunnen wij constateren dat er in Duitsland nog weinig veranderd is, terwijl in het Verenigd Koninkrijk nog steeds de btw-vrijstelling voor Royal Mail bestaat. Wij zien op dit punt wel ontwikkelingen. Er wordt gesproken over eventuele deelname van TNT in Royal Mail, maar voor zover wij dit hebben kunnen volgen, levert dat nog niet veel enthousiasme in het Verenigd Koninkrijk op. De reacties zijn heftig. Gelet op de reacties in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, kunnen wij ons afvragen of Europa inderdaad wel toe is aan de liberalisatie van de postmarkt. Graag ontvang ik op dit punt een reactie van de staatssecretaris. De vraag dringt zich op – de heer Elzinga sprak er ook al over – of Nederland op dit punt niet het braafste meisje van de klas wil zijn.

Een tweede belangrijk punt bij het overgaan tot liberalisatie van de postmarkt betreft de arbeidsvoorwaarden voor de mensen die in de postbestelling werken. Er ligt nu een cao bij TNT, die echter nog goedgekeurd zal moeten worden door de leden, zoals de heer Van den Berg al opmerkte. Ik denk dat dit nog wel een pittige discussie zal worden, als je ziet wat er feitelijk in die cao wordt afgesproken.

Het tweede nieuwe feit – dat is eigenlijk het basisargument waarop de staatssecretaris zich baseert om nu tot liberalisatie over te gaan – is dat er perspectief is dat de arbeidsvoorwaarden bij de nieuwe toetreders op de Nederlandse postmarkt fatsoenlijk worden geregeld. Hier en daar werd gesproken over getreuzel door de Kamer en getreuzel door het kabinet, maar wij moeten ook constateren dat het heel lang heeft geduurd voordat de afspraken op dit terrein er lagen. Wij kunnen er niet omheen, collega's voor mij hebben er ook al over gesproken, dat het bij deze liberalisatie vooral lijkt te gaan om een concurrentie op arbeidsvoorwaarden.

Een belangrijk argument voor de staatssecretaris is de brief van 19 februari jongstleden, geschreven door een aantal gezamenlijke bonden. Het eerste dat opvalt, is dat in die brief stevige kritiek wordt geleverd op het kabinet. De schrijvers merken op dat aan het proces van liberalisering door de vorige kabinetten geen sociale randvoorwaarden zijn gesteld op het vlak van werkgelegenheid en de arbeidsvoorwaarden. De arbeidsvoorwaarden van postbezorgers zijn hierdoor volledig door de bodem gezakt. Dat zijn stevige uitspraken van de gezamenlijke bonden.

Wij zien dat de bonden met een enorm dilemma hebben moeten worstelen. Aan de ene kant worden zij geconfronteerd met collega's die werken onder normale arbeidsvoorwaarden, op basis van OVO's, en bieden de gemaakte afspraken zicht op herstel, maar aan de andere kant zijn er de voorwaarde van de liberalisatie en de tijd die de nieuwkomers zeggen nodig te hebben. Er is afgesproken dat zal worden gewerkt op basis van een ingroeimodel, maar dat ingroeimodel kennen wij nog niet. Het ingroeimodel biedt het perspectief dat na 3,5

jaar 80% van de postbestellers onder de arbeidsvoorwaarden zal werken. Mijn fractie wil graag weten hoe het ingroeimodel er precies uit zal zien. Hoe kijkt de staatssecretaris aan tegen de termijn van 3,5 jaar? En vindt hij het niet merkwaardig dat toetreders tot een markt als deze een dergelijk lange periode de gelegenheid krijgen om te voldoen aan de normale arbeidsvoorwaarden? Ik zal niet verhullen dat mijn fractie uitermate kritisch is op dit punt.

Het laatste punt dat ik aansnijdt betreft de universele dienstverlening. Door de universele dienstverlening te regelen in deze wet, geeft het kabinet aan welk bijzonder karakter de postmarkt heeft. Het gaat hier om een heel belangrijke nutsfunctie en die willen wij gegarandeerd zien. Op dit punt is sprake van een enigszins verwrongen constructie, want er zijn ook allerlei regelingen op het gebied van prijsstelling. In beginsel zullen de tarieven niet verder stijgen dan met de inflatie. De vraag die zich opdringt, is of met dit stelsel nu werkelijk aan de condities is voldaan om de universele dienstverlening ook te garanderen. Per slot van rekening wordt de universele dienstverlening bij een particulier bedrijf neergelegd. Dat bedrijf zal dus altijd de vrijheid hebben om die dienstverlening wel of niet uit te voeren en daar ook zijn eigen rekensommen op los te laten, om te kunnen nagaan of de dienstverlening nog verantwoord is. Onze vraag aan de staatssecretaris is of hij kan garanderen dat op de wijze zoals een en ander nu geregeld is, ook de universele dienstverlening gegarandeerd is.

Mijn fractie wacht met meer dan gewone belangstelling de beantwoording van de door ons gestelde vragen door de staatssecretaris af.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Doek** (CDA): Voorzitter. Het heeft even geduurd, maar vandaag behandelen wij het wetsvoorstel waardoor de postbezorging van geadresseerde brieven tot 50 gram wordt geliberaliseerd. Immers, al op 26 april 2006 werd het wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer, die het na enige amendering op 5 juni 2007 heeft aangenomen. Nu, bijna drie jaar later, spreekt de Eerste Kamer zich uit over het wetsvoorstel. Aanvankelijk was het de bedoeling om de liberalisering per 1 april 2007 te laten ingaan. Dat werd vervolgens 1 januari 2008 en als alles goed gaat, wordt het nu 1 april 2009.

Tijdens deze lange periode tussen de behandeling in de Tweede Kamer en in deze Kamer ging het debat in de Tweede Kamer door, alsof de wet al was aangenomen door de Eerste Kamer. Dit is toch een bijzonder verschijnsel. Als ik goed geteld heb, zond de staatssecretaris na juni 2007 nog elf brieven over dit onderwerp naar de Tweede Kamer, werden er vijf AO's gehouden, de laatste nog op 11 maart jongstleden, is een tiental moties ingediend en zijn er een paar plenaire debatten gevoerd. Ook wij zijn al bij stuk nummer T van 20 februari 2009. Wij zouden kunnen zeggen dat dit voor de staatssecretaris de bevrijdende brief is. De regering meent dat de volledige marktwerking in deze sector op 1 april aanstaande kan ingaan. Achteraf gezien maakt het uitstel van de behandeling in dit huis niet zo veel uit, omdat ook de regering onvoldoende reden zag om de postmarkt eerder vrij te geven.

Doek

Voordat ik overga tot de bespreking van het voorstel, wil ik kort stilstaan bij het fenomeen marktwerking en het CDA-standpunt hieromtrent. Voor de CDA-fractie is de eerste vraag niet: hoe moet de economie zijn ingericht? Voor ons is de eerste vraag: welke samenleving is gewenst en welke waarden dienen daarin bepalend te zijn? Het gaat ons niet om de eenvoudige vraag "markt of overheid?", maar om een zodanige wijze van handelen dat een evenwicht ontstaat, waarin mensen en bedrijfsleven zodanig kunnen functioneren dat welvaart en welzijn niet ten koste gaan van de samenleving en haar omgeving. Om die reden kan de CDA-fractie zich ook goed vinden in de brief van de minister van Economische Zaken van 18 februari 2008, met welke brief zij het rapport "Onderzoek marktwerkingsbeleid" aanbod aan de Tweede Kamer. Het rapport beschrijft de ontwikkelingen in elf sectoren, waaronder de postvervoerssector, na de invoering van marktwerking in die sectoren. De minister schrijft in haar brief: "Ik zie marktwerking niet als doel maar als middel om publieke belangen te verwezenlijken. Het gaat om de vraag hoe de overheid die publieke belangen borgt." Het rapport geeft duidelijk aan dat marktwerking per sector andere eisen stelt aan de vormgeving. Met andere woorden: marktwerking moet maatwerk zijn, zoals de minister in de aangehaalde brief schrijft.

Uit de uitvoerige behandeling van dit wetsvoorstel blijkt dat gestreefd is naar maatwerk, niet alleen bij de invoering. Zelfs wordt in de wet vastgelegd dat binnen een bepaalde periode de arbeidsvoorwaarden op orde moeten zijn.

De CDA-fractie heeft in de schriftelijke voorbereiding onder andere aandacht gevraagd voor het level playing field en voor de arbeidsvoorwaarden. Onze fractie heeft op zichzelf geen moeite met het sluitstuk van de liberalisering van de postmarkt, te weten het vrijgeven van de markt voor geadresseerde brieven tot 50 gram. De enorme opkomst van het mailverkeer en overige internettoepassingen, zoals het elektronisch bankieren, het boeken van reizen en het afsluiten van verzekeringen hebben reeds tot grote veranderingen in poststromen geleid en dit zal nog doorgaan. Van groot belang is dat de verzorging van de universele postdienst in dit wetsvoorstel wordt gegarandeerd, waardoor de brieven op ten minste zes dagen per week zullen worden besteld. Als men wat meer buiten Nederland heeft gewoond, kan men vaststellen dat wij op dit punt redelijk uniek zijn in de wereld.

De omvang van de universele postdienst, de verplichtingen voor de universele postdienstverlener, in casu TNT Post, de aansprakelijkheid van de postdienstverlener en de financiering van de universele postdienst worden naar het oordeel van onze fractie adequaat geregeld in de wet. De vraag is echter of de voorgehangen postregeling – die zal waarschijnlijk de Postregeling 2009 gaan heten – afdoende de regelgeving vormgeeft. Het advies van OPTA van 25 november 2008, gegeven op basis van de uitvoeringstoets die OPTA heeft uitgevoerd, kan men bepaald kritisch noemen.

De kritiek van OPTA betreft een groot aantal aspecten, maar verontrustend is het om te lezen: "Het college stelt thans vast dat de voorliggende ontwerpregeling wel op punten afwijkt van dit eerdere ontwerp, maar dat daarin en vooral op cruciale punten voorbij is gegaan aan zijn eerdere advies." Het voorgehangen besluit staat vandaag niet op de agenda, maar onze fractie meent de staatsse-

cretaris in dit debat uitdrukkelijk om een reactie te moeten vragen op het advies van OPTA. Daarbij realiseer ik mij dat in de toelichting op het besluit wel wordt ingegaan op de opmerkingen van OPTA, maar dat deze toelichting niet zonder meer overtuigt. Met name doel ik op de vaststelling van het tarief op basis van "return on sales" in plaats van op basis van "return on assets". De OPTA toont naar ons inzicht overtuigend aan dat de laatste norm tot een meer objectieve vaststelling van de tarieven leidt. Dit geldt onzes inziens eveneens voor de inrichtingseisen van de administratie die noodzakelijk zijn om tot een goede toetsing door OPTA te kunnen komen. Gaarne horen wij op dit punt de reactie van de staatssecretaris.

Twee zaken hebben ertoe geleid dat de openstelling van de markt iedere keer werd uitgesteld: het tot nu toe ongelijk geachte speelveld voor de huidige monopolist TNT in met name Duitsland en het Verenigd Koninkrijk en het ontbreken van een goede regeling van de arbeidsvoorwaarden voor postbezorgers in Nederland. De CDA-fractie is tevreden met de positie die de regering heeft gekozen met betrekking tot het gelijke speelveld. Nederland loopt met de nu voorgestelde liberalisering immers vooruit op de verplichte opening van de postmarkt per 31 december 2010. Het is verheugend dat de regering in dit dossier het level playing field wel als een van de voorwaarden heeft aangemerkt. Immers, in het energiedossier – ik zeg dit met enige spijt – is daar nauwelijks tot geen sprake van geweest.

In de brief van 20 februari 2009 geeft de staatssecretaris een overzicht van de gang van zaken op het gebied van de btw in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland en van de minimumloonproblematiek in Duitsland. Geconstateerd moet worden dat in ieder geval per 1 januari 2010 de btw-heffing in Duitsland vergelijkbaar zal zijn met die in Nederland. Met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk ligt de situatie tot nu toe iets ongunstiger, maar de verwachting is dat het Europese Hof van Justitie het advies van 15 januari 2009 zal volgen en dat vervolgens ook het Verenigd Koninkrijk zijn btw-heffing zal moeten aanpassen. Ik steun de regering in haar opvatting dat het Europese Hof van Justitie hoogstwaarschijnlijk, gezien alle andere ontwikkelingen, haar in dit oordeel zal volgen.

Ten aanzien van het al dan niet terecht algemeen verbindend verklaren van de "dure" cao in Duitsland tussen Deutsche Post en ver.di vaart het kabinet blijkbaar op de nu nog onrechtmatigverklaring door het Oberverwaltungsgericht in zijn vonnis van 18 december 2008. Niet is te voorzien hoe een en ander in cassatie zal lopen en wat dan de reactie van de Duitse regering zal zijn.

In dit verband vragen wij de staatssecretaris of de businesscase van TNT Post zo veel gunstiger wordt in Duitsland als alleen de btw-heffing wordt gerepareerd. Immers, btw is alleen een probleem voor de levering aan ondernemingen die daarvan zijn vrijgesteld, zoals banken en verzekeraars, en uiteraard aan het publiek. Doorgaans verricht een postbezorgbedrijf activiteiten voor andere ondernemingen, ook al is het "business to consumers".

De andere belangrijke voorwaarde is een goede regeling van de arbeidsvoorwaarden voor de postbezorgers in Nederland. Het staat buiten kijf dat dit voor de CDA-fractie een belangrijke zaak is. De zorg hiervoor heeft geleid tot de toch bijzondere regeling in artikel 8 van het wetsvoorstel dat daarin bij de derde nota van wijziging is opgenomen. Bijzonder omdat in Nederland

Doek

arbeidsvoorwaarden in overleg tussen werknemers en werkgevers worden overeengekomen in cao's die vervolgens, meestal op verzoek van beide partijen, algemeen verbindend worden verklaard. Zeker in sectorale wetten zoals deze Postwet horen bepalingen over de arbeidsvoorwaarden eigenlijk niet thuis.

Tegen de achtergrond van de tot nu toe door de nieuwe toetreders op de Nederlandse markt gehanteerde overeenkomsten van opdracht valt het te billijken dat de mogelijkheid van ingrijpen door de overheid is opgenomen in het wetsvoorstel. Nu kunnen wij constateren dat deze regeling heeft gewerkt. Alles wat over en weer door betrokkenen aan argumenten voor en tegen zijn gewisseld, laat ik maar even onbesproken. Ook hier gaat op: het resultaat geldt.

Met de brief van 19 februari 2009 van FNV Bondgenoten namens alle betrokken bonden is de kou blijkbaar uit de lucht. Daar zijn wij blij mee, want de afspraken moeten worden gemaakt tussen werkgevers en werknemers en niet in dit huis.

De CDA-fractie heeft met instemming kennisgenomen van de contouren van de toegezegde algemene maatregel van bestuur. Ook in de brief van gisteren wordt heel duidelijk op onderdelen gespecificeerd hoe een en ander in een tijdsbestek van 42 maanden zal moeten gaan verlopen. Daar horen wij straks ongetwijfeld de staatssecretaris nog over. Het als "stok achter de deur" opnemen van een verplichting tot het afsluiten van een arbeidsovereenkomst met alle postbezorgers indien partijen niet binnen 3,5 jaar tijd voor ten minste 80% van de mensen een eigen cao afsluiten die voldoet aan de afspraken over het ingroeimodel, achten wij een goede zaak. Wij betreuren het echter zeer dat in dit geval partijen alleen middels "stokken achter de deur" tot overleg waren te bewegen.

Voorzitter, ik rond af. Naar het oordeel van de CDA-fractie is het maatwerk geleverd. De vraag is of de Postregeling niet nog wat moet worden aangescherpt. Ook daarom wachten wij het antwoord van de staatssecretaris met belangstelling af.

De heer **Schouw** (D66): Mevrouw de voorzitter. Het heeft even geduurd, maar uiteindelijk is het dan zover: vandaag behandelen wij definitief de marktwerking van de post. Nou ja, post? Het gaat hier om het sluitstuk van de postmarkt, de brieven tot 50 gram, het zogenaamde brievenmonopolie. Het is jammer dat wij dat woord straks kwijtraken.

Ik wil eerst de bijzondere omstandigheid aangeven waarbinnen wij dit voorstel bespreken. Immers, voor marktwerking geldt steeds meer een kritische benadering. Onze fracties, D66 en de OSF, zijn in principe voorstanders van marktwerking in de postsector. Wij hebben daar drie voorwaarden bij:

1. Geen markt zonder toezicht;
2. Geen markt zonder concurrentie;
3. Geen markt zonder een gelijk Europees speelveld.

TNT Post verliest per 1 april zijn laatste monopolie, de bezorging van brieven tot 50 gram. Dit is goed nieuws voor bedrijven, instellingen en overheden die bijna 90% van de brievenmarkt uitmaken. Zij zijn – dat is althans de bedoeling – goedkoper uit en niet meer afhankelijk van een monopolist. Sandd en SELEKTMAIL kunnen deze markt ook betreden.

De vraag die echter bij ons opkomt, is waarom Nederland zo ver voorop wil lopen in Europa. Want is er wel een voldoende Europees speelveld? Heeft zich de laatste maanden wel een belangrijke wijziging voltrokken als het gaat om dat Europese speelveld? De EU-postmarkt moet pas eind 2010, dus per 1 januari 2011, open zijn. Die eis geldt slechts voor de oude lidstaten. Daarnaast zijn er landen die officieel wel open zijn, zoals het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, maar die de eigen markt afschermen met drempels als btw-vrijstelling voor Royal Mail en Deutsche Post. Het is wat dat betreft echt wel gek: de markt is juridisch open, maar marktwerking, ho maar. Volgens onze fracties wringt de schoen daar pijnlijk. Kan de staatssecretaris zijn masterplan ontvouwen om de Europese ongelijkheid weg te nemen? Waarom kan de inwerkingtreding van de nieuwe wet eigenlijk niet wachten tot 1 januari 2011? Dit is een vervolg op de vragen van de heren Laurier en Van den Berg op dit punt. Wij mogen namelijk verwachten dat per 1 januari 2011 de Europese markt er echt is.

Hoe zit het met de arbeidsvoorwaarden? Onze mailbox werd deze dagen overvoerd met berichten van verontuste mensen die een structurele salariskorting van 15% als gevolg van deze liberalisering oneigenlijk vinden. Ik kan deze mensen geen ongelijk geven. Er is geen enkele beroepsgroep in ons land die 15% salaris inlevert. Dat de vakorganisaties hiermee hebben ingestemd, valt in hen te prijzen, maar welke garanties geeft de overheid dat andere aanbieders op termijn niet weer teruggaan naar betaling per stuk? Hoe hard is het akkoord eigenlijk? De achterbannen moeten nog worden geraadpleegd. Wat als achterbannen niet met het akkoord instemmen? En wat betekent dat voor de bespreking die wij vandaag met elkaar houden? Is deze bespreking niet eigenlijk te vroeg? De nieuwkomers op de Duitse postmarkt moeten de lonen gaan betalen die Deutsche Post betaalt, omdat de cao algemeen bindend is verklaard. Kan de staatssecretaris de logica daarvan eens aan ons uitleggen? Kan de staatssecretaris ons garanderen dat de postbestellers in de toekomst nimmer en nooit onder het minimumloon terechtkomen?

Een groot risico vinden wij dat, als Nederland te snel zijn postmarkt weggeeft aan de markt, TNT Post op haar thuismarkt wordt beconcurrereerd zonder dat zij zelf op andere markten kan concurreren. Graag een reactie.

Het grote voordeel van uitstel is meer zicht op een gelijk Europees speelveld en duidelijkheid over de cao. Want, is de vraag, staan de afspraken over de cao en de "stok achter de deur" van de overheid wel duidelijk in de AMvB? Welke eisen en sancties heeft het kabinet daarmee in handen? Is die stok keihard, zoals een aantal fracties wenst en eist, of is de stok van buigzaam bamboe, zoals de VVD-fractie het stelt? Wij behandelen een heel belangrijk wetsvoorstel zonder dat wij precies zicht hebben op de afspraken die in een AMvB staan. Ik weiger om vanuit mijn rol als Eerste Kamerlid om die afspraken te interpreteren op basis van een brief die wij gisteren van een aantal vakorganisaties hebben gekregen. Ik hoop dat de staatssecretaris klip en klaar zal aangeven wat erin staat, anders praten wij echt met meel in onze mond.

De AMvB is het tweede kwetsbare deel van de liberalisering. Waar is dat ding? Artikel 8 van het wetsvoorstel bevat wel een aantal condities, maar die zijn globaal. Welke criteria gelden er en hoe worden die gemeten?

Schouw

Gisteren ontvingen wij een brief van de partijen die bij de cao postverspreiding zijn betrokken. Daarin werd een uiteenzetting gegeven van de AMvB waarover de Eerste Kamer zelf niet beschikt. Het is dan ook moeilijk om deze uitwerking te beoordelen. Er doemt echter wel een nieuwe vraag op: kunnen bedrijven in de postmarkt wel concurreren met elkaar als de cao voor postbezorging zo gelijk gaat lopen? Geen misverstand: ik vind het een goede zaak, maar de vraag is wel of daarbij de doelstellingen van concurrentie nog wel stand houden. Is dat per saldo niet het gevolg van een sectorale cao? Want op welke manier moeten Nederlandse partijen op de postmarkt nog met elkaar concurreren, gegeven het feit dat loonkosten een zeer groot deel uitmaken van de totale kosten van een postbedrijf? Komt er wel voldoende internationale concurrentie tot stand als er een min of meer vaste cao is in Nederland?

Ook over het toezicht zijn wij niet heel erg tevreden. Korthedshalve sluit ik mij aan bij de vragen van de heer Doek op dit punt. Er wordt gesproken over een zogenaamde "high trust"-benadering van de OPTA. Deze laatste heeft het zelfs over een ceremoniële functie van handhaving van de wet. Dat kan toch nooit de bedoeling zijn? Wat is daarover afgesproken en hoe hard zijn deze afspraken?

Wij willen dit debat ook aangrijpen om in meer algemene termen marktwerking onder de aandacht te brengen. Ik heb namelijk de idee dat het kabinet een omdraaiing heeft gemaakt. Klopt het dat voor marktwerking geldt: nee, tenzij? Liberalisering – ik zeg dit de heer Doek na – is natuurlijk nooit een doel op zich. Het publiek belang staat voorop. Klopt de indruk bij onze fracties dat vanuit de ministerraad geen nieuwe initiatieven meer worden genomen voor marktwerking?

De heer **Doek** (CDA): Neemt D66 hiermee nadrukkelijk afstand van het standpunt van een van haar voormannen die ook minister was en die oorspronkelijk dit wetsvoorstel in 2006 indiende? Hij was een absoluut voorstander van marktwerking en liberalisering en liep ver vooruit op wat er in Europa gebeurde. Ik ben blij dat de heer Schouw het huidige standpunt van het kabinet omarmt. Ik wil hier graag een bevestiging van, want hij maakt hiermee wel een wending.

De heer **Schouw** (D66): Het is fijn dat de heer Doek hier even bij stilstaat, nadat wij al zo veel jaren met elkaar in debat gaan over de liberalisering. Over de postmarkt heb ik in het begin gezegd dat het voorliggende wetsvoorstel een sluitstuk is en dat het goed is om hierover te besluiten. Wel vind ik dat wij met terugwerkende kracht een pas op de plaats moeten maken. Men zal mijn kritische toon kennen als het gaat om vraagstukken van privatisering. In een voorgaand debat met de minister van Economische Zaken heb ik gezegd dat het kabinet eens zou moeten komen met een herijking van het Nederlandse beleid rond de verhouding markt en overheid. Er zijn ontwikkelingen geweest op het gebied van toezicht en rolverschuiving en ook in de manier waarop een aantal Europese landen is omgegaan dan wel op dit moment omgaat met de verhouding tussen markt en overheid. Laten wij dit debat aangrijpen om aan de staatssecretaris te vragen wat voorzetten te doen en vervolgens aan de hand daarvan over de hele verhouding tussen markt en overheid een goede en wat meer principiële discussie voeren. Anders blijft het debat

hangen in wat kleine kattigheden over en weer van verschillende fracties. Dat lijkt mij niet heel erg dienstbaar.

De heer **Doek** (CDA): Deze woorden van een D66'er klinken mij als muziek in de oren.

De heer **Schouw** (D66): Daar ben ik heel erg blij om. Ik hoop ook dat de staatssecretaris, mede na de interventie van de heer Doek, hierop wil ingaan. Ik had namelijk op dit punt al een motie voorbereid waarin ik de Kamer vraag om uit te spreken dat men wil komen tot een herijking van het beleid en de verhouding tussen markt en overheid. Op grond van de al door mij genoemde argumenten lijkt mij dat zeer noodzakelijk.

Mevrouw de voorzitter, ik rond af. Wij hebben nog veel vragen over het voorliggende wetsvoorstel. Ons definitieve standpunt kunnen wij dan ook pas bepalen na de beantwoording en aanvullend fractieberaad. Het gaat ons om drie punten: onvoldoende speelveld, een goede regeling van het toezicht en de arbeidsvoorwaarden. De staatssecretaris zou ons heel erg tegemoetkomen als hij heel serieus wil ingaan op het punt om de invoering van de nieuwe wet op 1 januari 2011 te laten plaatsvinden.

□

De heer **Yildirim** (Fractie-Yildirim): Voorzitter. Sinds enkele maanden heersen grote onrust en angst bij de inwoners van Nederland als het gaat om werkgelegenheid en economie. Als belangrijke oorzaak hiervoor wordt de financiële crisis vaak aangewezen.

Er is echter nog meer reden tot onrust en angst als het gaat om de Europese liberale wetgeving en de gevolgen voor de Nederlandse bevolking. In de afgelopen jaren zijn twee belangrijke redenen hiervoor aan te merken. Ten eerste de invoering van de Bolkesteinrichtlijn die heeft geleid tot valse concurrentie op de arbeidsmarkt. Ten tweede verdere liberalisering van de voorzieningen waar de burger in het dagelijks leven afhankelijk van zijn zoals gas, water, openbaar vervoer, onderwijs, zorg en energie.

Door deze ongewijzigde koers van de afgelopen jaren, vaak vanuit Brussel en gesteund door het huidige kabinet en de regeringspartijen, worden de Nederlandse burgers vaak overgelaten aan de kille handelswijze van de managers en de particulieren. Hierdoor zijn de burgers steeds afhankelijker geworden van de goodwill van het bedrijfsleven en kunnen zij niet meer rekenen op hun eigen overheid. Dankzij de liberalisering kan de burger als belastingbetaler steeds minder rekenen en terugvallen op de overheid, terwijl deze zelfde overheid steeds meer verwacht van de eigen burgers. Dat is de tegenstelling waarin wij ons bevinden als wij vandaag de dag overgaan tot de behandeling van de liberalisering van de postmarkt.

Ons hebben de afgelopen vele brieven en e-mailberichten bereikt. Ook voor de andere partijen zal dat gelden. Ik citeer een alinea van een van de schrijvers: "De vakbonden hebben een principeakkoord gesloten met TNT Post dat resulteert in een voor het personeel onacceptabel slecht voorstel. Het akkoord behelst slechts een werkgarantie voor drie jaar, maar geen urengarantie. Dat kan betekenen dat TNT Post bij een volgende reorganisatie, bijvoorbeeld in 2010, mij in plaats van 32 uur per week nog maar 20 uur per week werk kan

Yildirim

aanbieden. Mijn huidige loon van 100% zakt door het principeakkoord naar 85%. Gaan mijn uren daarna omlaag door een reorganisatie, dan kan dat ertoe leiden dat bij eventueel ontslag ik voor slechts 37% een beroep kan doen op een WW-uitkering."

Ook voor mijn fractie geldt dat er geen slechter akkoord bestaat dan het nu bereikte akkoord. Wij vragen ons steeds meer af hoe de vakbeweging deze vorm van eventuele overeenkomst acceptabel kan vinden. Wij vragen ons niet meer af waarom dit kabinet akkoord gaat met liberalisering van de postsector, wat slecht uitpakt voor de werknemers. Het gaat namelijk ten koste van werknemers die jarenlang zich hebben ingezet voor hun werk en bepaalde rechten hebben verworven. Door de liberalisering worden deze rechten in een keer van hen afgenomen.

Mijn fractie vindt dat opgebouwde rechten niet kunnen worden afgenomen. Daar zou de overheid voor moeten waken. In de afgelopen maanden zijn miljarden euro's besteed aan de instandhouding van omvallende managers en banken. Wij vragen ons af waarom de overheid geen geld beschikbaar zou kunnen stellen om tegemoet te komen aan de korting op het inkomen van werknemers. Ook de postsector betaalt miljoenen aan belasting. Het zou een optie kunnen zijn om een deel van de belastingopbrengsten te bestemmen om die 15% korting, of hoeveel procent het uiteindelijk ook worden mag, te compenseren. Daarmee zou recht worden gedaan aan het onrecht dat is ontstaan door de nieuwe cao-regeling. Tevens zou dit tegemoetkomen aan de rechten van de gewone werknemers die al werkzaam zijn in de postsector.

Tot slot enkele korte vragen. Vindt de staatssecretaris het terecht dat de postbezorgers die geen managers-salaris verdienen, zo veel van hun verworven rechten moeten inleveren?

Is hij het met mijn fractie eens dat het kabinet moet opkomen voor de gewone werknemers en dat de huidige cao niet mag worden aangetast?

Is hij het ook met mijn fractie eens dat de liberalisering van de postmarkt niet goed is voor de werknemer en voor de burger en dat een negatief scenario de kwaliteit van de postbezorging kan aantasten?

Is hij het met ons eens dat het toezicht en de controle bij het doorgaan van dit wetsvoorstel beter dienen te worden georganiseerd?

Tot slot, voorzitter, zijn wij van mening dat het wetsvoorstel, met alle goede bedoelingen, zijn doel voorbijschiet, het publieke belang niet dient en zeker niet het welzijn van de burger dient zoals wij dat in Nederland gewend zijn.

De voorzitter: Ik schors de beraadslaging tot na de eerste termijn van het Europeadebat.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 11.45 uur tot 12.15 uur geschorst.

Aan de orde is het **Europeadebat** in het kader van de behandeling van **de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken met de Staat van de Europese Unie 2008-2009 (31702, nr. 1), de bijlagen bij de Staat van de Europese Unie 2008-2009 (31702, nr. 2), het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2009 (31700-V) en het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2008 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota) (31792-V).**

De voorzitter: Ik heet de minister van Buitenlandse Zaken, die zoals altijd nauwgezet naar mij luistert in deze Kamer, en de staatssecretaris van Europese Zaken van harte welkom.

□

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Toen wij vorig jaar op 22 april het Europeadebat in deze Kamer hielden, werden wij geconfronteerd met de eerste tekenen van wat toen nog een crisis leek te zijn die zich beperkte tot de financiële instellingen. Inmiddels zijn wij, versneld sinds oktober 2008, aanbeland in de ergste financiële en economische crisis sinds de jaren dertig van de vorige eeuw. Ik doe deze constatering niet om zwartgallig te zijn, maar om aan te geven dat juist nu een gezamenlijk beleid in Europees verband van cruciaal belang is om de financiële en economische stormen te kunnen doorstaan. Namens de VVD-fractie zal ik dan ook tijdens het debat over Europa dat wij vandaag voeren, ruim aandacht besteden aan de financiële en economische crisis en de samenwerking in de Europese Unie om die crisis het hoofd te bieden. Ik zal daarnaast nog aandacht besteden aan het Verdrag van Lissabon en de gevolgen ervan voor het institutionele evenwicht, aan Frontex, de uitbreiding, de relatie EU-Rusland en het Oostelijk Partnerschap.

Allereerst de financiële en economische crisis. Over de oorzaken van de financiële crisis is inmiddels veel geschreven. Als belangrijkste oorzaak wordt genoemd de roekeloze financiering en vervolgens securitisatie van subprime hypotheeklen in de VS. Maar zijn de Europese financiële instellingen buiten hun schuld slachtoffer geworden van deze crisis? Anders gezegd: treft Europa geen enkele blaam voor de crisis die is ontstaan? Het antwoord is "nee". Ook de Europese financiële instellingen, ook Europa, ook de politiek en ook de toezichhouders in de lidstaten kunnen zich niet aan hun verantwoordelijkheid onttrekken. Als voorbeeld herinner ik in dit verband aan de richtlijn financiële zekerheids-overeenkomsten. Dat is richtlijn nr. 2002/47/EG, de Financial Collateral Directive. In deze Kamer is het wetsvoorstel tot implementatie van de richtlijn in eerste instantie door alle 75 leden van de Kamer afgestemd vanwege de grote insolventierisico's ervan voor gewone ondernemingen. Bij grote financiële instellingen werd daarvoor toentertijd niet gevreesd en bovendien, zo werd naar voren gebracht, waren deze instellingen aan toezicht onderworpen. Een en ander is inmiddels door de feiten achterhaald.